

Årsrapport 2016

Innhold

Nøkkeltall	3
Konsernsjefen har ordet	4
Årsberetning 2016	5
Regnskap og noter Fredrikstad Energi konsern	11
Regnskap og noter Fredrikstad Energi AS (morselskap)	34
Ledelseserklæring	45
Revisors beretning	46

Nøkkeltall

Millioner kroner		2016	2015
Salgsinntekter	Mill. kroner	764	707
EBITDA	Mill. kroner	208	218
Driftsresultat	Mill. kroner	118	134
Resultat før skatt	Mill. kroner	83	90
Årsresultat	Mill. kroner	69	70
Investering i varige driftsmidler	Mill. kroner	235	165
Egenkapitalandel	%	30,6 %	33,5 %
Rentedekningsgrad		3,18	3,61
Gjeldsgrad		1,61	1,36
Netto rentebærende gjeld	Mill. kroner	1 188	999
Utbetalt utbytte		37	36
Utbetalt renter fondsforetakslån		14	-

Konsernsjefen har ordet

Et godt år!

2016 har vært et godt driftsår for alle datterselskaper i Fredrikstad Energi-konsernet, hvor alle leverer underliggende resultater i henhold til forventning.

Strukturelt har vi i løpet av året gjennomført en rekke tiltak for å legge til rette for videre vekst. Vi har blant annet overført eierandeler i de operative selskapene i forretningsområde Nett og Marked til egne holdingselskaper, henholdsvis Norgesnett Holding AS og Fredrikstad Energi Marked AS. Det er gjort for å muliggjøre for flere investorer til å bli medeiere i Norgesnett og Smart Energi-konseptene. I denne holdingmodellen er det muligheter for både nye finansielle investorer og industrielle investorer som ønsker å bli med i et mer fokusert eierskap innenfor Nett og Marked.

Som et ledd i å tilrettelegge for realisering av konsernets vekstambisjoner gjennomførte vi en større refinansiering høsten 2016. Det var interessant å konstatere at aktører i finansmarkedet viste stor interesse for å delta i våre låneprogrammer, da mer enn 50 prosent av utestående gjeld ble fornyet. Prosessen ga også nyttig innsikt og erfaringer vi kan bygge videre på i arbeidet med å rendyrke våre vekstkonsepter knyttet til Nett og Marked.

Forretningsområde Nett er godt i gang med utrulling av nye AMS-målere til alle våre 94.000 kunder. I tillegg ble alle våre tre nettselskaper (Fredrikstad Nett AS, Askøy Nett AS og Follo Nett AS) fusjonert med virkning fra 01.01.2016 og går nå under navnet Norgesnett AS.

Forretningsområde Marked har løpende gjennom 2016 implementert nye løsninger knyttet til lokal produksjon, lokal handel og lokalt samarbeid i ulike løsninger, hvor testpiloten i tilknytning til Smart Energi Hvaler med tett kundeinvolvering, har stått sentralt i alt utviklingsarbeid. I januar 2017 ble leder for forretningsområde Marked, Terese Troy Prebensen hedret med ENOVA pris for 2016.

Maik AS som utgjør kjernen i vårt tredje forretningsområde, (MAFI-MålingAvregningFaktureringInkasso) søkte og oppnådde konsesjon for å drive inkassovirksomhet på ettersommeren 2016. I tillegg har Maik AS lyktes godt i ulike anbudssituasjoner og har i løpet av året fått i overkant av 20.000 nye sluttbrukere å betjene.

Vi har valgt å prioritere utviklingsarbeid for effektiv nettdrift, hvor arbeidet knyttet til utvikling av smarte nett (Smart Grid) og mot utvikling av nye kundekonsepter knyttet til smarte forbrukere står sentralt. Mye av dette utviklingsarbeidet gjøres i egen regi, men vi samarbeider også med ulike aktører som NCE Smart Energy Markets og Hvaler kommune for å utnytte

hverandres kompetanse, hvor samarbeidet kanaliseres gjennom testprosjektet Smart Energi Hvaler. Vi tror dette og annet utviklingsarbeid vil resultere i en fortsatt sterk utvikling for Fredrikstad Energi, og oppnådde resultater underbygger beslutninger om å prioritere en fortsatt sterk satsning på utviklingsarbeidet i samarbeid med ledende teknologimiljøer og endringsvillige aktører. Vi vil utforske nye samarbeidsmuligheter også med nye miljøer i årene som kommer.

Selv om mye har gått «vår vei» i 2016 står vi foran både mindre og større utfordringer i årene som kommer. Fredrikstad Energi har en sammensatt investeringsportefølje og denne må fokuseres sterkere fremover, slik at vi oppnår den tiltenkte avkastningen i både kort og lang tidshorisont. Nettpartner Holding AS er kommet langt i en ny reposisjoneringsstrategi og tar viktige forbedringsskritt hvert år. I 2016 ga ikke dette den bedringen av operativ drift som vi forventet. Vi har likevel god tro på at Nettpartners ledelse i de kommende årene vil få frem resultater som forsvarer nedlagt forbedringsarbeid/utviklingsarbeid og foretatte investeringer, og som sådan fører til at fastsatte mål nås.

I løpet av 2016 gikk vi fra 108 til 120 ansatte, eller en økning på 11 prosent. Denne veksten er i tråd med de vekstplaner som er lagt. Erfaringene fra disse ansettelsesprosessene underbygger at Fredrikstad Energi med datterselskaper er en attraktiv arbeidsgiver og at vi tiltrekker oss ansatte som innehar de verdier vi har: pålitelig, kompetent og fremtidsrettet, samtidig som de ønsker å bidra inn i vår visjon om å være steget foran.

Vi er inne i en ekspansiv investeringsperiode for vår nettvirksomhet, som vil vedvare ut 2018, og vi også har andre gode investeringsmuligheter. Vi har et langsiktig mål om å gi våre eiere et stabilt voksende utbytte. Styret har i sin anbefaling til generalforsamlingen foreslått et utbytte på 20 millioner.

«God drift går aldri av moten» - Det er et uttrykk som det er vanskelig å si seg uenig i. Uten motiverte og kompetente ansatte, som hver dag gjør sitt for å levere det kundene ønsker eller trenger, er god drift selvfølgelig ikke mulig. I så måte skal alle ansatte ha sin del av æren for at Fredrikstad Energi-konsern greier å levere en god drift. Det betyr ikke at organisasjonen er uten utviklingsmuligheter eller at det ikke er behov for forbedringer. Imidlertid opplever jeg at organisasjonen tar de utfordringer som styret og ledelse prioriterer og tar skritt for skritt for å nå visjonen med å være «steget foran». Det setter jeg stor pris på – tusen takk!

Trond Andersen
Konsernsjef

Styrets årsberetning for 2016

Konsernets art og tilholdssted

Morselskapet og konsernledelsen har kontoradresse i Fredrikstad sammen med datterselskapene Norgesnett Holding AS, Fredrikstad Energi Marked AS, nystiftet i 2016, MAIK AS, FEAS Bredbånd AS og Røyken Energiverk AS. Eierskapet til Norgesnett AS ble overført til Norgesnett Holding AS i desember 2016. Videre ble eierskapet i Follo Energi AS og Askøy Energi AS overført til Fredrikstad Energi Marked AS også i desember 2016.

Nettpartner Holding AS med eierandel på 60 prosent og kontoradresse på Vinterbro i Ås kommune, håndteres på bakgrunn av inngått aksjonæravtale som felles kontrollert virksomhet.

Fredrikstad Energi AS er også betydelig eier, med eierandel på vel 29 prosent, i bydelutviklingsselskapet Værste AS, Fredrikstad Fjernvarme AS med en eierandel på 32,5 prosent, Røyken Kraft AS med 49 prosent og Norsk Enøk & Energi AS, rådgivende ingeniørfirma innenfor fornybar energi og energiøkonomisering, med et eierskap på 26 prosent. I tillegg var vi med på etableringen av E2U Systems AS med en eierandel på 33 prosent. Selskapene har hovedkontor i henholdsvis Fredrikstad og Drammen (Norsk Enøk & Energi AS). Alle selskapene regnskapsføres som tilknyttede selskaper.

Fortsatt drift

Styret har ved avleggelsen av regnskapet for morselskapet lagt til grunn at forutsetningene om fortsatt drift er tilstede. Styret har ved vurderingen vektlagt den reelle verdien av selskapets eiendeler og rettigheter og sammenholdt disse med selskapets gjeldsposter og forpliktelser. I tillegg har styret gjort en vurdering av datterselskapenes vesentligste rammevilkår. Styret mener at datterselskapenes tilpasning til rammevilkårene er gjennomført på en måte som vil bidra til å øke verdien på datterselskapene.

Samfunnsansvar

Fredrikstad Energi søker å skape langsiktige verdier for samfunnet ved å møte det økende behovet for strøm med bærekraftige løsninger. Vi skal være en førsteklasses drift- og beredskapsorganisasjon, en ansvarlig samfunnsaktør og en god arbeidsgiver. Fredrikstad Energi skal utnytte kompetansen konsernet besitter til å utvikle grønne løsninger som bygger en bro mot lavutslippssamfunnet.

Å opptre samfunnsansvarlig ved utøvelse av vår drift og forvaltning er en forutsetning for å bygge tillit som aktør i lokalsamfunnene, for kontinuerlig å øke vår konkurransevne, og for å tiltrekke og beholde dyktige ansatte.

Våre interessenter

Fredrikstad Energi påvirker samfunnet og samfunnet påvirker oss. Arbeidet med samfunnsansvar hviler på en tett dialog med lokalsamfunnet som vi blant annet oppnår gjennom en åpen kommunikasjon og folkemøter. Illustrasjonen viser en oversikt over våre vesentlige interessenter.

Figur: Fredrikstad Energi sine viktigste interessenter

Sikker strømforsyning og et tryggere lokalsamfunn

Fredrikstad Energi har gjennom sin virksomhet bygget opp betydelig kompetanse innen beredskap og distribusjon av strøm. Denne kunnskapen skal så langt som mulig komme hele samfunnet til gode. Vi mener vi kan spille en viktig og vesentlig rolle innenfor følgende områder:

- Legge til rette for økt lokal energiproduksjon
- Legge til rette for elektrifisering av transportsektoren
- Utnytte ledig kapasitet i nettet for å redusere utbyggingsbehovet
- Styrke forsynings sikkerheten gjennom sikker, stabil og forutsigbar strøm

Vi utøver vårt samfunnsengasjement gjennom nasjonalt og internasjonalt samarbeid med myndigheter og andre aktører gjennom deltagelse i The Norwegian Smartgrid Centre, vi sitter i styret i Smart Innovation Østfold med formål å fremme nyskapingsevnen i regionen, vi samarbeider med Enova om digitale løsninger som motiverer kundene til å spare strøm, og vi har bidratt til Energi Norge og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) med innspill og erfaringer fra innføring av effektbaserte tariffer. Videre bidrar vi gjennom forskingsprosjekter i regi av Norges forskningsråd og EU sitt Horizon 2020-program. Vi har også inntatt en positiv holdning til alle aktører i bransjen som ønsker å komme å se og høre om vårt arbeid knytte til å utvikle smarte nett. I 2016 hadde vi besøk av flere større og mindre energiselskaper, som kom for å se og høre om vår erfaring med Smart Energi Hvaler og den døgnbemannede driftssentralen som vi åpnet i september 2015.

Arbeidet vårt gir også nytteverdi for lokalsamfunnets ulike aktører og for våre kunder. Et eksempel er vårt engasjement knyttet til Smart Energi Hvaler hvor vi sammen med næringsklyngen NCE Smart Energy Markets og Hvaler kommune for sjette året samarbeider om å teste og utvikle løsninger knyttet til smarte nett. Nye tiltak i 2016 er å overføre kunnskapen på smarte nett til pilotprosjekt for smart vannmåling, samt etablering av smarte nabolag hvor inntil 10 naboer får mulighet til å kjøpe den samme grønne, kortreiste strømmen med 25 prosent rabatt på innkjøpspris. I mai ble det gjennomført en spørreundersøkelse blant husholdning- og hyttekunder på Hvaler, Kråkerøy og i Fredrikstad, som har fått effekttarif for strømforbruket sitt, slik at vi kan vurdere om innføring av ny prismodell har vært hensiktsmessig. Desember 2016 gjennomførte vi en interessentdialog med forbrukere, utviklere, forhandlere og forskere innenfor grønn energi for å gi innspill til framtidens kundeløsninger.

Et godt arbeidsmiljø for de ansatte

Fredrikstad Energi skal tilby ansatte en helsefremmende arbeidsplass og engasjerer seg i ansattes helse og trivsel. Gode kollegaer, et godt arbeidsmiljø og det å jobbe i en fremtidsrettet bedrift er de tingene som ble nevnt flest ganger på spørsmål om hva ansatte var fornøyd med i 2016. Spørsmålene i den årlige personaltilfredshetsundersøkelsen er hentet fra Statens arbeidsmiljøinstitutt og er basert på jobbkrav-ressursmodellen. Denne modellen forsøker å forklare både hva som kan lede til stress og dårlig helse samt hva som fører til arbeids glede og økt jobbengasjement. Undersøkelsen følges opp med selskapsvise handlingsplaner.

Samarbeidet med de ansattes organisasjoner og bedriftshelsetjenesten har vært konstruktivt og godt gjennom hele året. Ulike møteplasser med ansatte, så som allmøter og arbeidsgrupper, hvor representanter for ansatte og konsernledelsen diskuterer saker med stor viktighet for Fredrikstad Energi-konsernet, sikrer sammen med intranettet og tett kontakt gjennom det daglige virke, gode arenaer for å diskutere forhold som er viktig for ansatte og Fredrikstad Energi-konsernets ulike virksomheter.

Personale

Ved utgangen av 2016 var det 120 (108) fast ansatte i Fredrikstad Energi-konsernet, fordelt på 17 (14) i morselskap og med 103 (94) i datterselskaper.

Gjennomsnittsalderen i konsernet ved utgangen av 2016 var 48,2 år og tilsvarende ved utgangen av 2015 var 49,6 år.

Sykefraværet i konsernet var på 982 (844) sykefraværskanter i 2016. Det tilsvarer 3,9 prosent (3,3 prosent). Tilsvarende i morselskapet var det 111 (140) sykefraværskanter, noe som tilsvarer 2,8 prosent (4,8 prosent) sykefravær i 2016.

Morselskapet og datterselskapene har inngått avtaler om et mer inkluderende arbeidsliv.

Likestilling

Av konsernets 120 (108) ansatte i 2016 er det 41 (36) kvinner totalt, noe som tilsvarer 34 prosent (33 prosent) kvinneandel. Tilsvarende i morselskapet er det 6 (5) kvinner av 17 (14) ansatte, noe som utgjør en kvinneandel på 35 prosent (36 prosent).

Konsernets personalpolitikk anses å være kjønnsnøytral på alle områder. Kvinner og menn har like muligheter for å kvalifisere seg til alle typer oppgaver, og avansementsmulighetene er de samme. Lønn reflekterer den enkeltes ansvarsområde og kvalifikasjoner. Etter vår oppfatning er likestillingsspørsmål tilfredsstillende ivarettatt, og det er ikke iverksatt eller planlagt konkrete tiltak innenfor dette området. Det er ikke mottatt tilbakemeldinger, verken fra kvinner eller menn, via personaltilfredshetsundersøkelse eller gjennom medarbeidersamtaler på at noen opplever konsernets personalpolitikk som kjønnsdiskriminerende. Det er 3 (3) kvinne i konsernledelsen i Fredrikstad Energi av totalt 8 (8) medlemmer. Det er 2 (2) kvinnelige styremedlem i Fredrikstad Energis styre. I datterselskapenes styre er det 8 (3) kvinnelige styremedlemmer av totalt 18 (24) styremedlemmer.

Miljørapportering

Morselskapet driver ikke virksomhet som påvirker det ytre miljø, og miljørisikoen ved konsernets aktiviteter vurderes som lav. Morselskapet og datterselskapene er Miljøfyrtårnsertifiserte.

Selskapene i konsernet følger de retningslinjer som finnes med hensyn til fjerning av miljøfarlig avfall og forurensere i liten grad det ytre miljø. Det er etablert ordninger for kildesortering. Herunder har selskapene etablert rutiner for innsamling og lagring av miljøfarlige master, og har egne rutiner for oppbevaring av transformatorolje og andre kjemikalier.

Styret mener at distribuert fornybar energiproduksjon, tilrettelegging for elektrifisering av transportsektoren og nye smarte tjenester som følge av AMS-investeringen, er viktige bidrag for å begrense naturinngrep og redusere global oppvarming.

Diskriminering og tilgjengelighet

Styret og ledelsen mener at konsernet ikke gjør forskjell på ansatte, eller ved ansettelser av personer på grunnlag av etnisk, nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge, språk, religion eller livssyn.

For ansatte i konsernet som har eller har fått en nedsatt funksjonsevne er det i samarbeid med NAV og bedriftshelsetjenesten gjennomført flere tiltak for å tilpasse arbeidsplassene eller arbeidsoppgavene i selskapene. Når det gjelder tilgjengelighet for funksjonshemmede til våre kontorer, har alle lokasjoner installert heis.

Vi arbeider målrettet med forebyggende tiltak mot trakassering og mobbing på arbeidsplassen og har uttalt nulltoleranse for mobbing.

Diskriminering og mobbing er også er temaer i den årlige personaltilfredshetsundersøkelsen. Svarene fra undersøkelsen gir ingen signaler på at diskriminering og mobbing utgjør et problem i konsernet.

Internkontroll og risiko

Virksomhetsstyringen i Fredrikstad Energi-konsernet er fokusert rundt fem områder med tilhørende overordnede mål. Disse områdene er fornøyde kunder, rett kompetanse, risikovektet avkastning, vern av samfunn og miljø, og kundevekst. Styringssystemet skal sikre at det er en sammenheng mellom mål og handlinger på alle nivåer i konsernet til det beste for eiere og øvrige interessenter.

Arbeidet med å vurdere og håndtere risiko er en integrert del av virksomhetsstyringen og nedenfor er alle elementene i virksomhetsstyringen som også inngår i konsernets årshjul.

Figur: Virksomhetsstyringen i Fredrikstad Energi

Risikovurderingen er en del av ledelsesansvaret til organisasjonen, der formålet er å identifisere, vurdere og styre risikoer som kan redusere enhetens evne til å nå sine mål. I løpet av 2016 er risikovurderingsprosessen styrket med en skreddersydd app for oversiktlig og brukervennlig registrering av risikoer per forretningsområde og en forenkling av den videre oppfølgingen av risikoområdene i konsernet.

Internkontroll

Et trygt og sunt arbeidsmiljø er en grunnleggende rettighet for alle arbeidstakere og HMS følges opp som en del av vårt arbeid med vern av samfunn og miljø. Hvert enkelt selskap i konsernet har et selvstendig ansvar for sitt HMS-arbeid. Våre egne og underleverandørers aktiviteter skal organiseres og ledes på en slik måte at vi opererer uten fare for liv eller helse. Vi har digitale løsninger for registre-

ring av avvik, både blant egne ansatte og hos leverandører. Det er et grunnleggende prinsipp at HMS-arbeidet skal være forebyggende. Risikovurderinger er derfor et nøkkelelement i konsernets HMS-arbeid, i tillegg til løpende kvalitetsledelse med å planlegge, utføre, kontrollere og korrigere. Det rapporteres løpende til selskapsledelser og styrer om både sykefravær og uønskede hendelser.

Finansiell risiko

Markedsrisiko

Forretningsområde Marked er eksponert for risiko for redusert inntjening ved endringer i kraftpriser. En økning i markedspris ved innkjøp av kraft, kan gi redusert inntjening på grunn av tidsforsinkelse ved å gjennomføre prisøkning mot kundene.

Forretningsområde Nett er et naturlig monopol og i betydelig grad knyttet til offentlig regulering. Dagens nettreuleringsregime er lite forutsigbart i forhold til fremtidige inntektsrammer og fremtidig avkastning på investeringer i nettet.

For forretningsområde Mafi og el-entreprenørinvesteringen er personalkostnader en vesentlig kostnadspost. Lønnsutvikling vil derfor påvirke virksomhetens lønnsomhet og konkurranseevne. En stor andel av disse to forretningsområdene er knyttet til relativt få kunder. Et bortfall av vesentlige kunder innebærer derfor en økonomisk risiko. I tillegg er forretningsområde Mafi eksponert for bortfall av tjenestekonsepser som følge av vesentlig endrede rammebetingelser ved innføring av AMS 01.01.2019 og El-Hub (gradvis innføring fra 2017)

Alle innlån er tatt opp i morselskapet, og disse er eksponert for endringer i rentenivået da deler av gjelden er gjort i flytende rente. Denne risikoen er søkt redusert ved balansert styring mellom fast og flytende rente.

Konsernet er ikke eksponert direkte for valutarisiko.

Kredittrisiko

Konsernets kredittrisiko anses som relativt lav, da kundefordringer i forretningsområdene Marked og Nett i hovedsak utgjøres av en stor kundemasse med mindre utstående beløp pr. kunde. Når det gjelder forretningsområde Mafi og el-entreprenørvirksomheten, består kundemassen i større grad av noen vesentlige kunder. Dette er imidlertid i stor grad knyttet til kunder i nettbransjen, og tapsrisiko knyttet til disse har erfaringsmessig vært lav. Historisk har det vært ubetydelige tap på kundefordringer. Pr 31.12.2016 er 5,1 mill. (4,1 mill.) av kundemassen som er eldre enn 60 dager.

Likviditetsrisiko

Konsernet har en tilfredsstillende likviditetssituasjon ved årsskiftet med kontantbeholdning på 30,7 mill. og trekkfasiliteter på 400 millioner kroner, hvorav 300 millioner kroner er ubenyttet pr. 31.12.2016. De ulike virksomheter har forskjellige likviditetsbehov gjennom året. Risikoen

relatert til disse virksomhetene kontrolleres og styres gjennom en felles likviditetsstyring og felles konsern-kontoordning i konsernet.

Av konsernets opplåning er 1.319 mill. i obligasjonsmarkedet (inkludert fondsforetaksobligasjonslån på 200 mill.) og 100 mill. knyttet til utnyttelsen av en langsiktig trekkrettighet. Det er knyttet låneovenavts til konsernets innlån og trekkfasiliteter. Konsernet bryter ingen av disse kravene pr. 31.12.2016.

Redegjørelse for årsregnskapet

Resultatregnskapet

Morselskapet

Omsetningen utgjorde i 2016 på 35,9 mill. som er noe lavere enn i 2015 (37,6 mill.). Selskapet oppnådde et driftsresultat på -16,4 mill., som er vel 9,5 mill. svakere enn i 2015 (-6,9 mill.). Hovedårsak til dette er reduserte leieinntekter knyttet til lokaler, samt avsetning for ikke utleide lokaler.

Finansnettoen utgjorde 75,5 mill., som er 38,5 mill. bedre enn i 2015 (37,1 mill.). Hovedårsak til dette er høyere utbytte fra datterselskaper.

Dette gir et årsresultat etter skatt på 73,1 mill., som er 45,7 mill. bedre enn i 2015 (27,4 mill.).

Konsernet

Salgsinntektene i 2016 utgjorde 763 mill., hvilket er 56 mill. høyere enn i 2015 (707 mill.). Økningen skyldes hovedsakelig høyere kraftpriser i 2016. Driftsresultat på 118,3 mill. utgjør en reduksjon på 16,1 mill. fra 2015 (134,4 mill.).

Finanskostnader i 2016 endte på -66,6 mill. som er 5,1 mill. høyere enn i 2015 (-61,6 mill.). I all hovedsak er endringen knyttet til økte rentekostnader knyttet til større opplåning. Underliggende resultatbidrag fra felles kontrollert virksomhet har vært svak, sammenlignet med 2015, en nedgang på 30,5 mill., fra et positivt resultatbidrag på 12,6 mill. i 2015 til -20 mill. i 2016. I tilknyttede selskaper har det underliggende resultatbidrag økt fra -8,9 mill til 38,4 mill., hvor den vesentligste delen av økningen skyldes resultatutvikling i Værste AS. For Værste AS er det gjennomført en prinsippendring knyttet til bruk av markedsverdi på investeringseiendommer.

Samlet gir dette et resultat før skatt på 83,9 mill., som er 6,9 mill. svakere enn i 2015 (90,9 mill.).

Kontantstrømoppstillingen

Likviditetseffekt fra driften i konsernet utgjør 70 mill., som er 94 mill. svakere enn i 2015. Dette skyldes delvis svekket inntjening samt reduksjon i konsernets samlede arbeidskapital.

Totalt ble det brukt 186 mill. på investeringer, hvorav vel 173 millioner på investeringer i nettdriftsmidler. I tillegg

har vi ytt 16 millioner i lån til det felleskontrollerte selskapet Nettpartner Holding AS.

Totalt gir dette en likvidbeholdning ved utgangen av 2016 på 30,7 mill. som er en økning på 17,3 mill. fra 2015.

Det høye investeringsnivå de siste årene for nettvirksomheten vil vedvare også i 2017 og 2018.

Balanse og likviditet

Morselskapets likviditetssituasjon er sterkt påvirket av overføring av utbytte og konsernbidrag fra datterselskap, samt av utdeling av utbytte til eierne.

Aksjer i datterselskaper utgjør 40 mill. Dette er en reduksjon på 1,101 mill. Årsak til dette er salg av aksjer konserninternt. Salgene har medført at fordringer på konsernselskaper har økt tilsvarende.

Klassifiseringen av aksjer i Nettpartner Holding AS som felleskontrollert virksomhet er knyttet til underliggende aksjonæravtale.

Lån til selskap i samme konsern har økt fra 187 mill. til 1.117 mill. Lånet på 187 mill. er ført mot lån fra Norgesnett AS i forbindelse med fusjonen av nettselskapene. Lånene pr. 31.12.2016 er knyttet til salg av nett og markedselskaper konserninternt i 2016. Videre er det kortsiktig fordringer og gjeld knyttet til konsernets konsernkontoordning.

Konsernets likviditetssituasjon er noe styrket i løpet av 2016. Et vedvarende høyt investeringsnivå i forretningsområde Nett i 2017 og 2018 medfører et fortsatt sterkt fokus på kapitalanvendelse og sterk styring av konsernets likviditet.

Pr 31.12.2016 er likvidsituasjon tilfredsstillende. Konsernet har en kontantbeholdning på 30,7 mill., og ubenyttede trekkrettigheter på 300 mill.

Ekstern opplåning er økt med 206 mill. i løpet av 2016, gjennom opptak av et nytt obligasjonslån på 650 mill., og langsiktige trekkrettigheter på 100 mill. (Ramme på 300 mill.) I all hovedsak er dette låneopptaket gjort for å finansiere det høye investeringsnivået i Nett (i årene 2016-2018), som en følge av utskifting av alle målere, fra mekaniske målere til AMS-målere. Gjennomførte låneopptak og inngåtte trekkrettigheter er sammen med restrukturering av eierskapet (innført en holding-modell) for forretningsområde Nett og Marked i 2016, utgjør sentrale handlinger i realiseringen av konsernets vekststrategi.

Samlede lån ved årsslutt utgjøres av langsiktige obligasjonslån på 1.119 mill. og 100 mill. i benyttede trekkrettigheter. Obligasjonene har en vektet gjennomsnittlig gjenværende løpetid på 3,6 år (3,4). Selskapets rentebetingelser på obligasjonslånene er sammensatt av både fastrente og av p.t.-rente knyttet opp mot 3 mnd. NIBOR. Deler av innlånene er tilbakekjøpt og erstattet med nye

lån med lengre løpetid. Gjennomsnittlig rentedurasjon utgjør ved årsskiftet ca. 5,3. For trekkrettighetene og obligasjonslånene er det knyttet vilkår til konsernets gjeldsgrad, egenkapitalandel og rentedeckningsgrad. Disse kravene er innfridd pr. 31.12.2016.

Styret mener at utsikter til fremtidig inntjening og gevinstmuligheter i morselskapet og konsernet for øvrig er tilstrekkelig for å kunne nyttiggjøre fremførbare under-skudd.

Morselskapets og konsernets utsikter

I tiden frem mot 2021 vil det finne sted vesentlig endrede rammebetingelser, hvor innføring av automatisk måleravlesning (AMS) fra 1.1.2019, felles Elhub høsten 2017, leverandørsentrisk markedsmodell og et funksjonelt og operasjonelt skille mellom monopolregulert og markedsutsatt virksomhet i løpet av 2021 utgjør de meste sentrale endringene.

Fredrikstad Energis vil søke å ta markante posisjoner i den tilpasningen som skal finne sted og har i løpet av 2016 gjort strukturelle tilpasninger i konsernet, som muliggjør nye deleiere i de tre forretningsområdene Nett, Marked og Mafi, uten at morselskapets eierskap vil påvirkes. Vi vil fortsette å styrke fokuset på kundenær virksomhet, da vi tror dette er selve nøkkelen for å lykkes i å nå våre langsiktige mål.

Et viktig ledd i strategien er å videreutvikle organisasjonens kompetanse, tiltrekke oss ny kompetanse og gjøre

organisasjonen mer fleksibel for endringer, herunder ta i bruk digitaliseringsteknologi i større grad. Våre verdier pålitelig, kompetent og fremtidsrettet vil danne rammen for den videre utviklingen sammen med samfunnstrender og bransjeutfordringer.

For forretningsområde Nett vil tilpasning til myndighetenes endrede rammebetingelser, sterkt fokus på nøytralitet, god leveranse og riktige priser som søkes oppnådd gjennom effektive og riktige investeringsvalg, være hovedmålsettingene. Forretningsområde Marked vil utgjøre kjernen i konsernets videre satsning på nedstrømsaktiviteter. Fokus er rettet mot å tilby relevante og konkurransedyktige tjenester. Vår satsning på tjenestesalg til andre næringsaktører i og utenfor bransjen vil i all hovedsak fokuseres gjennom det heleide datterselskapet MAIK AS og vårt eierskap i Nettpartner Holding AS.

Utviklingen i nasjonale forhold, herunder den økonomiske utviklingen i Norge og NVEs krav til bransjens ulike aktører, vil ha størst påvirkning på konsernets totale virksomhet på kort sikt. I tillegg vil også lokale forhold i det enkelte konsesjonsområde (forretningsområde Nett) og utvalgte markedsområder (elentreprenørvirksomheten) ha sterk påvirkning på forretningsområdenes tilpasningsmuligheter. Investeringsvilje innenfor næringsbygg og bolig, samt lønnsvekst og rentenivå vil ha størst betydning for konsernets økonomiske utvikling. Konsernledelsen og styret forventer et fortsatt lavt rentenivå, noe avtagende forbruksvilje, men en fortsatt sterk investerings-takt i bransjen i tiden fremover. Vi tror på en svakere veksttakt i 2017 sammenlignet med 2016.

Resultatdisponering

Styret foreslår følgende disponering av årets overskudd på 73,082 mill. i Fredrikstad Energi AS:

Overført til annen egenkapital	53,082 mill.
Utbytte	20,000 mill.
Sum disponert	73,082 mill.

Fredrikstad, 27. april 2017

Terje Moland Pedersen
Styreleder

Finn-Bjørn Ruyter
Nestleder

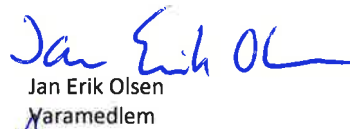
Per Anders Opsahl
Styremedlem

Hilde Sandmæl
Styremedlem

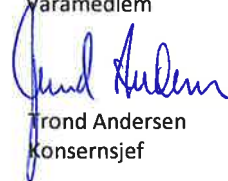
Erik Jansen
Styremedlem

Jan Erik Olsen
Varamedlem

Vidar Saxegård
Styremedlem

Trond Andersen
Konsernsjef

Regnskap og noter Fredrikstad Energi konsern

Resultat, utvidet resultat

		01. januar - 31. desember	
Tusen kroner	Noter	2016	2015
Salgsinntekter	5,6	763 643	707 037
Kjøp av varer og energi		-375 184	-312 454
Lønn og andre personalkostnader	9,23	-74 679	-72 268
Netto andre gevinster	7	638	548
Andre driftskostnader	10	-106 379	-105 159
Driftsresultat før avskrivninger		208 039	217 704
Avskrivninger	11	-89 706	-83 313
Driftsresultat		118 333	134 392
Resultat Tilknyttede selskaper	15	38 370	-8 859
Resultat Felleskontrollert virksomhet	15	-20 119	12 633
Finansinntekter	4,8	13 979	14 255
Finanskostnader	4,8	-66 639	-61 561
Resultat før skattekostnad		83 924	90 860
Skattekostnad	22	-14 199	-20 540
Årsresultat		69 725	70 320
Tilordnet			
Aksjonærer i morselskapet		69 725	54 226
Ikke- kontrollerende eierinteresser		-	16 094

		01. januar - 31. desember	
Tusen kroner	Noter	2016	2015
Årsresultat		69 725	70 320
Endring estimat pensjoner felleskontrollert virksomhet		-15 440	-7 925
Endring estimat pensjoner		-2 199	22 345
Skatt		550	-6 033
Sum poster som senere ikke vil bli omklassifisert til resultatet		-17 089	8 387
Årest utvidete resultat		-17 089	8 387
Årets totalresultat		52 636	78 707
Totalresultat tilordnes			
Aksjonærer i morselskapet		52 636	61 438
Ikke- kontrollerende eierinteresser		-	17 269
Årets totalresultat		52 636	78 707

Balanse

31. desember

Tusen kroner	Noter	2016	2015
Eiendeler			
Utsatt skattefordel	22	-	6 346
Goodwill	12,13	273 404	273 404
Varige driftsmidler	11,13	1 475 071	1 329 573
Investeringer i tilknyttede selskaper	15	248 341	210 260
Investering i felleskontrollert selskap	15	130 113	165 171
Fordringer og plasseringer	14,16,23	88 541	43 114
Langsiktige eiender		2 215 470	2 027 868
Kortsiktige eiendeler			
Kundefordringer og andre fordringer	4,16,17	154 927	131 827
Derivater	4,16	8 680	12 896
Betalingsmidler	16,18	30 702	13 400
Kortsiktige eiendeler		194 309	158 123
Sum eiendeler		2 409 779	2 185 991
Egenkapital og gjeld			
Innskutt egenkapital	19	390 619	390 720
Opptjent egenkapital		347 208	340 958
Egenkapital		737 827	731 678
Lån	4,16,21	1 218 592	797 852
Utsatt skatt	22	3 881	-
Andre forpliktelser		7 788	9 181
Langsiktig gjeld		1 230 261	807 033
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	4,16,20	281 272	256 874
Derivater	4,16	160 418	174 896
Betalbar skatt	22	-	510
Lån	4,16,21	-	215 000
Sum kortsiktig gjeld		441 691	647 280
Sum gjeld og egenkapital		2 409 779	2 185 991

Fredrikstad, 27. april 2017
I styret for Fredrikstad Energi AS

Terje Moland Pedersen
Styreleder

Hilde Sandmæl
Styremedlem

Vidar Saxegård
Styremedlem

Finn-Bjørn Ruyter
Nestleder

Erik Jansen
Styremedlem

Per Anders Opsahl
Styremedlem

Jan Erik Olsen
Styremedlem

Trond Andersen
Konsernsjef

Kontantstrømopstilling

01. januar - 31. desember

Tusen kroner	Noter	2016	2015
Driftsresultat før avskrivninger		208 039	217 704
Kundefordringer og ande fordringer		-70 110	-22 709
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld		10 466	41 539
Endring pensjonsforpliktelser		-20 354	-950
Mottatt renter og utbytte		5 699	5 420
Betalte renter		-63 200	-61 561
Betalte skatter		-509	-14 959
Netto kontantstrøm fra driften		70 031	164 484
Investeringer driftsmidler		-185 658	-138 621
Investering i datterselskaper		-120	-201 117
Investering i TKS		-2 000	-
Lån til felleskontrollert virksomhet		-16 200	-
Kontantstrøm investeringsaktiviteter		-203 978	-339 738
Opptak lån		1 371 700	216
Forfalte lån		-1 169 698	195 784
Renter fondsforetaksobligasjonslån		-14 233	-
Utbytte		-36 520	-35 800
Kontantstrøm finansieringsaktiviteter		151 249	160 200
Endring i betalingsmidler		17 302	-15 054
Betalingsmidler per 1. januar		13 400	28 454
Betalingsmidler per 31. desember		30 702	13 400

Endring i egenkapital

Tusen kroner	Aksje- kapital	Overkurs	Opptjent egen- kapital	Annen innskutt kapital	Egenkapital morselskaps aksjonærer	Ikke- kontrol- lerende eier- interesser	Total egen- kapital
Egenkapital 31.12.2014	154 160	36 691	198 961	-	389 812	316 934	706 746
Prinsippendring inv.eiendom (TKS)			111 903		111 903		111 903
Egenkapital 01.01.2015	154 160	36 691	310 864	-	501 715	316 934	818 649
Årets resultat			54 226	-	54 226	16 094	70 320
Utvidet resultat			7 212	-	7 212	1 175	8 387
Årets totalresultat			61 438		61 438	17 269	78 707
Transaksjoner med eierne							
Utdelt ordinært utbytte			-26 000	-	-26 000	-9 800	-35 800
Kjøp av minoritet			-1 716	-	-1 716	-324 403	-326 119
Fondsforetaksobligasjon 1)			-	199 784	199 784		199 784
Kjøpt minoritet i felleskontr.selskap			-3 543		-3 543		-3 543
Egenkapital 31.12.2015	154 160	36 691	341 043	199 784	731 678	-	731 678
Årets resultat			69 737	-12	69 725	-	69 725
Utvidet resultat			-17 089	-	-17 089	-	-17 089
Årets totalresultat			52 648	-12	52 636	-	52 636
Andre transaksjoner							
Justering overkurs / opptjent egenkapital		-8 967	8 967		-		-
Utdelt ordinært utbytte			-36 520	-	-36 520	-	-36 520
Rente fondsforetaksobligasjon etter skatt			-10 646	-	-10 646		-10 646
Annet			679		679		679
Egenkapital 31.12.2016	154 160	27 724	356 171	199 772	737 827	-	737 827

1) Se omtale i note 21 Lån

Note 1 Generell informasjon

Fredrikstad Energi er et norsk energikonsern med virksomhet som i hovedsak omfatter bygging, drift og vedlikehold av nett samt salg av energi, hovedsakelig i lokale markeder.

Fredrikstad Energi driver sin virksomhet gjennom datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert selskap, og opererer kun i det norske markedet.

Fredrikstad Energi AS eies av Fredrikstad Kommune og Hafslund Handel Øst. Hovedkontoret ligger i Fredrikstad.

Konsernregnskapet ble vedtatt av selskapets styre 27. april 2017.

Note 2 Sammendrag av de viktigste regnskapsprinsipper

2.1 Rammeverk for regnskapsavleggelsen

Konsernregnskapet til Fredrikstad Energi er utarbeidet i samsvar med International Financial Reporting Standards (IFRS) og fortolkninger fra IFRS fortolkningskomite (IFRIC) som fastsatt av EU. Konsernregnskapet er utarbeidet under forutsetning om fortsatt drift.

Konsernregnskapet er utarbeidet basert på historisk kost-prinsippet med følgende modifikasjoner. Finansielle derivater er vurdert til virkelig verdi over resultatet.

Utarbeidelse av regnskap i samsvar med IFRS krever bruk av estimater. Videre krever anvendelse av konsernets regnskapsprinsipper at ledelsen må utøve skjønn. Områder som i stor grad inneholder slike skjønnsmessige vurderinger, høy grad av kompleksitet, eller områder hvor forutsetninger og estimater er vesentlige for konsernet, er beskrevet i note 3 og 4. Konsernregnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift.

Nye og endrede standarder

a) Nye og endrede standarder som er tatt i bruk

Fra 1. januar 2016 er det flere regnskapsstandarder som er trådt i kraft, men disse har ikke påvirket regnskapet for 2016 i vesentlig grad. De mest relevante standardene som er tatt i bruk fra 1. januar 2016 er:

- Endring i IAS 1, Presentasjon av finansregnskap
- Endring i IAS 16, Eiendom, anlegg og utstyr
- Endring i IAS 38, Immaterielle eiendeler

b) Standarder, endringer og fortolkninger til eksisterende standarder som ikke er trådt i kraft og hvor konsernet ikke har valgt tidlig anvendelse.

Konsernet har ikke valgt tidlig anvendelse av noen nye eller endrede IFRS-standarder eller IFRIC-fortolkninger. En rekke nye standarder, endringer til standarder og fortolkninger er pliktige for fremtidige årsregnskap. Blant de standarder som man har valgt å ikke tidlig anvende er:

- *IFRS 9 Finansielle instrumenter.*
Standarden omhandler klassifisering, måling og fraregning av finansielle eiendeler og forpliktelser, introduserer nye regler for sikringsbøkføring og en ny nedskrivningsmodell for finansielle eiendeler. Standarden trer ikraft for regnskapsåret 2018, men tidlig anvendelse er tillatt. Konsernet forventer ingen vesentlig talleffekt av implementeringen. Planlagt implementeringstidspunkt er 1. januar 2018.
- *IFRS 15 Inntekter fra kontrakter med kunder*
IFRS 15 omhandler inntektsføring. Standarden fordrer en inndeling av kundekontrakten i de enkelte ytelsesplikter. En ytelsesplikt kan være en vare eller en tjeneste. Inntektsføring regnskapsføres når en kunde oppnår kontroll over en vare eller tjeneste, og dermed bestemte bruken av og kan mota fordelene fra varen eller tjenesten. Standarden erstatter IAS 18 Driftsinntekter og IAS 11 Anleggskontrakter og tilhørende tolkninger. Standarden trer ikraft for regnskapsåret 2018, men tidlig anvendelse er tillatt. Både full retrospektiv og modifisert retrospektiv implementering er tillatt. Konsernet har satt i gang arbeidet med analyse av konsekvensene. Det antas at det er regnskapsmessig behandling av anleggsbidrag som vil ha størst effekt. Dette er ikke avsluttet, og metode er ikke valgt. Det forventes noen endringer i både periodisering og tilleggsopplysninger. Planlagt implementeringstidspunkt er 1. januar 2018.
- *IFRS 16 Leieavtaler*
IFRS 16 angir prinsipper for innregning, måling og presentasjon og noteopplysninger for leieavtaler. Standarden erstatter IAS 17 med tilhørende fortolkninger og trer ikraft i 2019, men er ennå ikke godkjent av EU. Det forventes at flere leieavtaler vil bli behandlet som finansielle i forhold til dagens omfang i konsernet. Standarden har i stor grad beholdt eksisterende regnskapsmessige prinsipper fra IAS 17 Leieavtaler. Kort oppsummert omfatter IFRS 16 følgende endringer:

- Alle leieavtaler skal, med noen få praktiske unntak, innregnes i balansen og behandles etter modell som tilsvarer hvordan finansielle leieavtaler blir behandlet i IAS 17.
- For leietaker skal verdien av bruksretten for en eiendel aktiveres i balansen og tilsvarende leieforpliktelse skal også føres i balansen. For forpliktelsen vil det bli beregnet en rentekostnad og for eiendelen vil det bli beregnet avskrivninger uavhengig av hverandre.

Fredrikstad Energis leiekontrakter er i dag operasjonelle og har varierende betalingsterminer, prisreguleringsklausuler og rettigheter til forlengelse av leieforhold. Det vesentligste av avtalene er knyttet til leie av kontorlokaler. Konsernet er i startfasen av med å kartlegge alle leieavtaler som vil endre karakter fra operasjonell til finansiell leieavtale ved implementering av denne standarden. Man kan velge mellom full retrospektiv eller modifisert retrospektiv implementering. Implementeringsmetode er ikke valgt, og planlagt implementeringstidspunkt er 1. januar 2019.

2.2 Konsolidering

Datterselskaper

Konsernregnskapet viser det samlede økonomiske resultat og den samlede økonomiske stillingen for morselskapet Fredrikstad Energi AS og datterselskaper. Datterselskaper er alle enheter som konsernet har kontroll over. Kontroll over en enhet oppstår når konsernet er utsatt for variabilitet i avkastningen fra enheten og har evnen til å påvirke denne avkastningen gjennom sin makt over enheten. Datterselskap konsolideres fra dagen kontroll oppstår og dekonsolideres når kontrollen opphører.

Selskapenes interne omsetning og mellomværende, samt gevinster og tap som er oppstått ved transaksjoner mellom selskapene, er eliminert.

Regnskapsprinsipper i datterselskap omarbeides når dette er nødvendig for å oppnå samsvar med konsernets regnskapsprinsipper.

Oppkjøp

Ved oppkjøp av virksomhet anvendes oppkjøpsmetoden. Vederlaget som er ytt måles til virkelig verdi av overførte eiendeler, pådratte forpliktelser og utstedte egenkapitalinstrumenter. Identifiserbare eiendeler, gjeld og betingede forpliktelser regnskapsføres til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Ikke-kontrollerende eiendeler i det oppkjøpte selskapet måles enten til virkelig verdi eller til sin andel av det overtatte selskaps netto eiendeler. Kostnader knyttet til oppkjøp kostnadsføres når de påløper.

Transaksjoner med ikke-kontrollerende eiere i datterselskaper som ikke medfører tap av kontroll behandles som egenkapitaltransaksjoner. Ved ytterligere kjøp føres forskjellen mellom vederlaget og aksjenes forholdsmessige andel av balanseført verdi av nettoeiendeler i datterselskapet mot egenkapitalen til morselskapets eiere. Gevinst eller tap ved salg av ikke-kontrollerende eiere føres tilsvarende mot egenkapitalen.

Avhending av datterselskaper

Ved tap av kontroll måles eventuell gjenværende eierinteresse til virkelig verdi med endring over resultatet. Virkelig verdi utgjør deretter anskaffelseskost for den videre regnskapsføring, enten som investering i tilknyttet, felleskontrollert eller finansiell eiendel. Beløp som tidligere er ført i utvidet resultat relatert til dette selskapet behandles som om konsernet hadde avhendet underliggende eiendeler og gjeld. Dette vil kunne innebære at beløp som tidligere er ført i utvidet resultat omklassifiseres i resultatet.

Tilknyttede selskaper

Tilknyttede selskaper er selskaper der konsernet har betydelig innflytelse, men ikke kontroll. Betydelig innflytelse foreligger normalt der konsernet har mellom 20% og 50% av stemmerettene. Investeringer i tilknyttede selskaper regnskapsføres etter egenkapitalmetoden. Investeringen regnskapsføres på kjøpstidspunktet til anskaffelseskost, og konsernets andel av resultatet i etterfølgende perioder inntektsføres eller kostnadsføres. Balanseført beløp inkluderer eventuell goodwill identifisert på kjøpstidspunktet.

Ved en reduksjon av eierandel i tilknyttet selskap hvor konsernet opprettholder betydelig innflytelse, omklassifiseres andel av beløp som tidligere er ført i utvidet resultat til resultatet.

Konsernets andel av over- eller underskudd i tilknyttede selskap resultatføres og tillegges balanseført verdi av investeringen. Konsernets andel av utvidet resultat i det tilknyttede selskapet føres i utvidet resultat i konsernet og tillegges også balanseført verdi av investeringene. Konsernet resultatfører ikke andel av underskudd hvis dette medfører at balanseført

beløp i investeringen blir negativt, med mindre konsernet har pådratt seg forpliktelser eller foretatt betalinger på vegne av det tilknyttede selskapet.

Konsernet avgjør ved slutten av hver regnskapsperiode hvorvidt det foreligger nedskrivningsbehov på investeringen i det tilknyttede selskapet. I så fall beregnes nedskrivningsbeløpet som forskjellen mellom gjennvinnbart beløp av investeringen og dens bokførte verdi, og resultatfører differansen på egen linje sammen med regnskapslinjen «Andel resultat i tilknyttede selskaper».

Dersom det oppstår gevinst på salg fra konsernet til tilknyttede selskaper regnskapsføres kun den forholdsmessige andel som knytter seg til aksjonærer utenfor konsernet. Gevinster som oppstår ved kjøp fra tilknyttede selskaper elimineres i sin helhet. Urealiserte tap elimineres med mindre det foreligger et nedskrivningsbehov på eiendelen som var gjenstand for transaksjonen. Der det har vært nødvendig er regnskapene til de tilknyttede selskaper omarbeidet for å oppnå samsvar med konsernets regnskapsprinsipper.

Felleskontrollert ordning

Konsernet har tatt i bruk IFRS 11 for felleskontrollert ordning. Etter IFRS 11 skal felleskontrollerte ordninger klassifiseres enten som felleskontrollerte driftsordninger eller felleskontrollerte virksomheter avhengig av de avtalemessige rettighetene og forpliktelsene til hver enkelt investor. Fredrikstad Energi har vurdert sin felleskontrollerte ordning som felleskontrollert virksomhet. Felleskontrollert virksomhet regnskapsføres ved bruk av egenkapitalmetoden.

Ved bruk av egenkapitalmetoden regnskapsføres felleskontrollert virksomhet opprinnelig til anskaffelseskost. Deretter reguleres det balanseførte beløpet for å innregne andelen av resultatet etter kjøpet, samt andel av utvidet resultat. Når konsernets andel av tap i en felleskontrollert virksomhet overstiger balanseført beløp, innregnes ikke ytterligere tap, med mindre det er pådratt forpliktelser eller det er gjennomført utbetalinger på vegne av felleskontrollert virksomhet.

Urealisert gevinst på transaksjoner mellom konsernet og dets felleskontrollerte virksomhet elimineres i henhold til eierandelen i virksomheten. Urealisert tap elimineres også med mindre transaksjonen gir bevis for et verdifall på den overførte eiendelen. Beløp rapport fra felleskontrollert virksomhet omarbeides om nødvendig for å sikre sammenfall med regnskapsprinsippene til konsernet.

2.3 Segmentrapportering

Driftssegmenter rapporteres på samme måte som ved intern rapportering til konsernets øverste beslutningstaker. Konsernets øverste beslutningstaker, som er ansvarlig for allokering av ressurser til og vurdering av inntjening i driftssegmentene er definert som konsernledelsen.

2.4 Varige driftsmidler

Varige driftsmidler regnskapsføres til anskaffelseskost, med fradrag for avskrivninger. Anskaffelseskost inkluderer kostnader direkte tilknyttet anskaffelsen av driftsmiddelet, herunder direkte henførbare lånekostnader. Mottatte anleggsbidrag knyttet til varige driftsmidler inntektsføres direkte i sin helhet, slik at det er brutto verdi av driftsmidlene som aktiveres.

Påfølgende kostnader legges til driftsmidlene balanseførte verdi eller balanseføres separat når det er sannsynlig at fremtidige økonomiske fordeler tilknyttet kostnaden vil tilflyte konsernet, og kostnaden kan måles pålitelig. Regnskapsført beløp knyttet til utskiftede driftsmidler resultatføres. Øvrige vedlikeholdskostnader føres over resultatet i den perioden de påløper.

Tomter avskrives ikke, og andre driftsmidler avskrives lineært, slik at driftsmidlenes anskaffelseskost avskrives til restverdi over forventet over forventet utnyttbar levetid som er:

Anlegg nett	15-35 år
Bygg	15-30 år
Maskiner og inventar	3-15 år

Driftsmidlenes utnyttbare levetid og restverdi vurderes på hver balansedag og endres dersom det er nødvendig. Når balanseført verdi på et driftsmiddel er høyere enn estimert gjennvinnbart beløp, skrives verdien ned til gjennvinnbart beløp.

2.5 Immaterielle eiendeler

Goodwill

Goodwill oppstår ved kjøp av virksomhet og utgjør overført verdi fratrukket andel av virkelig verdi av netto identifiserbare eiendeler og forpliktelser i den overtatte virksomheten.

For etterfølgende nedskrivningstest tilordnes goodwill de kontantgenererende enheter eller grupper av kontantgenererende enheter som forventes å få fordeler av oppkjøpet. Goodwill allokeres ned til enheter, eller grupper av enheter, som representerer det laveste nivået i foretaket hvor goodwill følges opp for interne ledelsesformål. Goodwill følges opp for hvert driftssegment.

Nedskrivning vurderes årlig, eller oftere om det forekommer hendelser eller endrede omstendigheter som indikerer et mulig verdifall. Balanseført verdi av den kontantgenererende enheten som inneholder goodwill sammenlignes med gjenvinnbart beløp, som er det høyeste av bruksverdi og virkelig verdi fratrukket salgsutgifter. En eventuell nedskrivning blir ikke reversert i senere perioder.

2.5 Verdifall på ikke-finansielle eiendeler

Immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid og goodwill avskrives ikke, men testes årlig for verdifall.

Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler som avskrives vurderes for verdifall når det foreligger indikatorer på at fremtidig inntjening ikke kan forsvare eiendelens balanseførte beløp. Forskjellen mellom balanseført verdi og gjenvinnbart beløp nedskrives. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av virkelig verdi fratrukket salgsutgifter og bruksverdi. Ved vurdering av verdifall grupperes eiendelene på det laveste nivået der det er mulig å skille ut uavhengige inngående kontantstrømmer (kontantgenererende enheter). Ved hver rapporteringsdato vurderes muligheten for reversering av tidligere nedskrivninger på ikke finansielle eiendeler (unntatt goodwill).

2.6 Anleggsmidler og virksomhet holdt for salg

Anleggsmidler og virksomhet blir klassifisert som holdt for salg når balanseført beløp i hovedsak vil bli realisert ved en salgs-transaksjon og et salg er vurdert som svært sannsynlig. Måling skjer til det laveste av balanseført verdi og virkelig verdi fratrukket salgskostnader.

2.7 Finansielle eiendeler

Konsernet klassifiserer finansielle eiendeler i følgende kategorier: Til virkelig verdi over resultatet, sikringsinstrumenter, utlån og fordringer og finansielle eiendeler tilgjengelig for salg. Klassifiseringen avhenger av hensikten med eiendeler og foretas ved anskaffelsen.

Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet

Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet er finansielle eiendeler holdt for handelsformål. En finansiell eiendel klassifiseres i denne kategorien dersom det primært er anskaffet med henblikk på å gi fortjeneste fra kortsiktige prissvingninger.

Utlån og fordringer

Utlån og fordringer er finansielle eiendeler som ikke er derivater og som har faste eller bestembare betalinger, og som ikke omsettes i et aktivt marked. De klassifiseres som omløpsmidler, med mindre de forfaller mer enn 12 måneder etter balansedagen. Utlån og fordringer består av kundefordringer og andre fordringer, samt kontanter og kontantekvivalenter i balansen.

Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg

Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg er finansielle eiendeler som ikke er derivater og som man velger å plassere i denne kategorien eller som ikke tilhører noen annen kategori. De klassifiseres som anleggsmidler så sant ikke investeringen forfaller eller ledelsen ikke har til hensikt å selge investeringen innen 12 måneder fra balansedagen.

Innregning og måling

Vanlig kjøp og salg av investeringer innregnes på avtaletidspunktet, som er den dagen konsernet forplikter seg til å kjøpe eller selge eiendelen. Alle finansielle eiendeler som ikke føres til virkelig verdi over resultatet, balanseføres første gang til virkelig verdi med tillegg av transaksjonskostnader. Finansielle eiendeler som føres til virkelig verdi over resultatet, resultatføres til virkelig verdi og transaksjonskostnader resultatføres. Finansielle eiendeler fra regnes balansen når rettigheten til å motta kontantstrømmer fra investeringen opphører eller når disse rettighetene er blitt overført og konsernet har overført det aller vesentligste av risiko og gevinstpotensialet. Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg og finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet måles i etterfølgende perioder til virkelig verdi. Utlån og fordringer måles til amortisert kost ved bruk av effektiv rente.

Gevinst eller tap fra endringer i virkelig verdi eller eiendeler klassifisert som finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet medtas i resultatregnskapet under «netto andre (tap) gevinster» i den perioden de oppstår. Utbytte fra finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet er inkludert i «Andre inntekter» når konsernet har juridisk krav på utbytte.

Når verdipapirer klassifisert som tilgjengelig for salg selges eller nedskrives, omklassifiseres samlet verdiregulering som er ført over utvidet resultat, over resultatet som «Netto andre (tap) gevinster».

Effektiv rente på rentebærende instrumenter tilgjengelig for salg resultatføres under andre inntekter. Utbytte på aksjer tilgjengelig for salg føres over resultatet under «Andre inntekter» når konsernet har rett til utbytte.

Verdifall på finansielle eiendeler

Eiendeler balanseført til amortisert kost

Konsernet vurderer ved hver balansedato om det finnes objektive bevis på at en finansiell eiendel, eller gruppe av finansielle eiendeler, har falt i verdi. Tap ved verdifall av en finansiell eiendel eller gruppe av finansielle eiendeler resultatføres bare dersom det er objektive bevis på verdifall som et resultat av en eller flere hendelser som har inntruffet etter førstegangs balanseføring (en «tapshendelse») og denne tapshendelsen (eller hendelsene) påvirker fremtidige estimerte kontantstrømmer på en måte som kan måles pålitelig.

Objektive bevis på at det foreligge tap ved verdifall kan være at debitor eller en gruppe av debitorer opplever vesentlige finansielle vanskeligheter, mislighold eller manglende betaling av forfalte renter eller forfalt hovedstol, det er sannsynlig at låntaker vil gå konkurs eller gjennomgå finansiell restrukturering, observerbare opplysninger indikerer at det har vært målbar nedgang i de estimerte fremtidige kontantstrømmer, for eksempel endringer i restanser, eller andre økonomiske forhold som korrelerer med mislighold.

Under kategorien utlån og fordringer måles størrelsen på tapet til differansen mellom eiendelens balanseførte verdi og nåverdien av de estimerte fremtidige kontantstrømmer (eksklusiv fremtidige kredittap som ikke har påløpt), diskontert med den finansielle eiendelens opprinnelige effektive rente. Eiendelens balanseførte verdi reduseres og tapsbeløpet resultatføres.

Dersom verdifall senere reduseres, og reduksjonen objektivt kan knyttes til en hendelse som inntreffer etter at verdifallet ble innregnet, skal det tidligere resultatførte verdifallet reverseres i resultatregnskapet.

Eiendeler klassifisert som tilgjengelig for salg

Konsernet vurderer hver balansedag om det finnes objektive bevis for at en finansiell eiendel eller gruppe av finansielle eiendeler har falt i verdi.

Kundefordringer

Kundefordringer oppstår ved omsetning av varer eller tjenester som er innenfor den ordinære driftssyklusen. Dersom oppgjør forventes inne ett år eller mindre, klassifiseres fordringen som omløpsmidler. Dersom det ikke er tilfelle, klassifiseres de som anleggsmidler.

Konter og kontantekvivalenter

Konter og kontantekvivalenter består av konter, bankinnskudd, andre kortsiktige, lett omsettelige investeringer med maksimum tre måneders løpetid og trekk på kassekreditt.

Aksjekapital

Ordinære aksjer klassifiseres som egenkapital.

Leverandørgjeld

Leverandørgjeld er forpliktelser til å betale for varer og tjenester som er levert fra leverandørene til den ordinære driften. Leverandørgjeld er klassifisert som kortsiktig dersom den forfaller innen et år eller kortere. Dersom dette ikke er tilfelle, klassifiseres det som langsiktig.

Leverandørgjeld måles til virkelig verdi ved førstegangs balanseføring. Ved etterfølgende måling vurderes leverandørgjeld til amortisert kost ved bruk av effektiv rente.

Lån

Lån regnskapsføres til virkelig verdi når utbetaling finner sted, med fradrag for transaksjonskostnader. I etterfølgende periode regnskapsføres lån til amortisert kost beregnet ved bruk av effektiv rente. Forskjellen mellom det utbetalte lånebeløpet (fratrukket transaksjonskostnader) og innløsningsverdien resultatføres over lånets løpetid som del av effektiv rente.

Selskapet har ansvarlige lån med særskilte vilkår som medfører at store deler av lånet blir klassifisert som egenkapital. Dette er det informert mer om i note 21.

Alle andre rentekostnader kostnadsføres i den perioden de påløper.

Kostnader til etablering av trekkfasiliteter balanseføres i påvente av låneopptak dersom det er sannsynlig at lån vil bli trukket opp. Kostnadene føres senere til fradrag på lånet ved opptrekk. Dersom det ikke anses sannsynlig at hele eller deler av trekkrettigheten blir trukket opp, balanseføres honoraret som forskuddsbetalte likviditetstjenester og kostnadsføres over perioden rettigheten gjelder for.

Betalbar skatt og utsatt skatt /skattefordel

Skattekostnaden består av betalbar skatt og utsatt skatt / skattefordel. Skatt blir resultatført, bortsett fra når den relaterer seg til poster som er ført over utvidet resultat eller direkte mot egenkapitalen. Hvis et er tilfellet, blir skatten også ført over utvidet resultat eller direkte mot egenkapitalen.

Betalbar skatt for perioden beregnes i samsvar med de skattelover og skatteregler som er vedtatt, eller i hovedsak vedtatt på balansedagen.

Det er beregnet utsatt skatt på midlertidige forskjeller mellom skattemessige og konsoliderte regnskapsmessige verdier på eiendeler og gjeld. Utsatt skatt beregnes ikke på goodwill. Dersom en midlertidig forskjell oppstår ved første gangs balanseføring av en gjeld eller eiendel i en transaksjon, som ikke er en virksomhetssammenslutning, og som på transaksjonstidspunktet verken påvirker skattemessig eller regnskapsmessig resultat, blir utsatt skatt ikke balanseført. Utsatt skatt fastsettes ved bruk av skattesatser og skattelover som er vedtatt eller i det aller vesentligste er vedtatt på balansedagen, og som antas å skulle benyttes når den utsatte skattefordelen realiseres eller når den utsatte skatten gjøres opp.

Utsatt skattefordel balanseføres i den grad det er sannsynlig at fremtidig skattepliktig inntekt vil foreligge der de skattereduserende midlertidige forskjellene kan utnyttes. Netto utsatt skatt er beregnet til 24% pr 31.12.2016.

Pensjoner, bonusordninger mv

Konsernet har både ytelsesordninger og innskuddsordninger. Kollektiv ytelsesordning er avviklet i 2016.

Ytelsesordninger

En ytelsesordning er en pensjonsordning som definerer den pensjonsutbetaling som en ansatt vil motta ved pensjonering, og som er finansiert gjennom innbetalinger til forsikringselskap. Pensjonsordningen er normalt avhengig av flere faktorer som alder, antall år i selskapet og lønn. Den balanseførte forpliktelsen knyttet til ytelsesplaner er nåverdien av de definerte ytelsene på balansedagen minus virkelig verdi av pensjonsmidlene. Pensjonsforpliktelsen beregnes årlig av en uavhengig aktuar ved bruk av lineær opptjeningsmetode. Nåverdien av de definerte ytelsene bestemmes ved å diskontere estimerte fremtidige utbetalinger med en diskonteringsrente med utgangspunkt i rente på en obligasjon utstedt av et selskap med høy kredittverdighet i den samme valuta som ytelsene bli betalt og med en løpetid som er tilnærmet den samme som løpetiden for den relaterte pensjonsforpliktelsen.

Gevinster og tap som oppstår ved rekalkulering av forpliktelsen som følge av erfaringsavvik og endringer i aktuarmessige forutsetninger før mot egenkapitalen via utvidet resultat i perioden de oppstår. Virkning av endringer i ordningenes ytelser resultatføres umiddelbart

Innskuddsordning

En innskuddsordning er en pensjonsordning hvor konsernet betaler innskudd til offentlig eller privat administrerte forsikringsplaner for pensjon på obligatorisk, avtalemessig eller frivillig basis. Konsernet har ikke ytterligere betalingsforpliktelser etter at innskuddene er betalt. Innskuddene regnskapsføres som lønnskostnad i takt med plikten til å betale innskudd påløper. Forskuddsbetalte innskudd føres som en eiendel. Ved avvikling av ytelsesordningen ble det overført et restoppgjør til innskuddsfond på tnoK 20.354, som er balanseført. Dette vil bli benyttet til dekning av fremtidig premie til innskuddsordningen.

Inntektsføring

Inntekter måles til virkelig verdi, netto etter fradrag for rabatter og merverdiavgift. Inntekt resultatføres når det kan måles pålitelig og det er sannsynlig at de økonomiske fordelene vil tilflyte konsernet. Mottatt anleggsbidrag i nettvirksomheten inntektsføres det år anleggsbidraget faktureres for.

Kraftinntekter inntektsføres ved levering. Realiserte inntekter fra fysisk og finansiell handel i kraftkontrakter presenteres som salgsinntekter.

Inntektsført nettinntekt det enkelte år tilsvarer periodens leverte volum avregnet til den til enhver tid fastsatte tariff. Nettvirksomheten er underlagt inntektsrammeregulering fra Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) tillagt overføringskostnader, påslag Enova og eiendomsskatt, fratrukket avbruddskostnader. Mer-/mindreinntekten, som er forskjellen mellom inntektsført nettleie og tillatt inntekt, defineres som en regulatorisk gjeld/ eiendel som ikke kvalifiserer til balanseføring. Merinntekt pr. 31.12.2016 utgjorde tnoK 174.179. Tilsvarende tall for 31.12.2015 var tnoK 206.378.

Utbytteinntekter resultatføres når rett til å motta betaling oppstår.

Bonusavtaler.

Konsernet regnskapsfører en forpliktelse for bonus som bygger på konsernets resultater. Utbetalt bonus til ledende ansatte i løpet av året er vist i note 9.

Leieavtaler

Leieavtaler der en vesentlig del av risiko og avkastning knyttet til eierskap fortsatt ligger hos utleier, klassifiseres som operasjonelle leieavtaler. Leiebetaling ved operasjonelle avtaler kostnadsføres lineært over leieperioden.

Kraftderivater

Endring i kraftderivater bokføres som en del av kraftkjøp i resultatregnskapet.

Utbytte

Utbyttebetalinger til morselskapets aksjonærer klassifiseres som gjeld fra og med det tidspunkt utbytte er fastsatt av generalforsamlingen.

Note 3 Viktige regnskapsestimater og skjønsmessige vurderinger

Konsernet utarbeider estimater og gjør antakelser/forutsetninger om fremtiden. De regnskapsestimater som følger av dette vil pr definisjon sjelden være fullt ut i samsvar med det endelige utfallet. Estimater og antakelser/ forutsetninger som representerer en betydelig risiko for vesentlige endringer i balanseført verdi på eiendeler og gjeld i løpet av neste regnskapsår er drøftet under.

Estimert verdifall på goodwill

Konsernet gjennomfører årlig tester for å vurdere verdifall på goodwill. Gjenvinnbart beløp fra kontantgenererende enheter er fastsatt ved beregninger av bruksverdi.

Pensjoner

Nåverdien av pensjoner avhenger av flere ulike faktorer som er bestemt av en rekke aktuariemessige forutsetninger. Forutsetningen som benyttes for å beregne pensjonskostnad inkluderer diskonteringsrente, lønns- og G-regulering. Enhver endring i disse forutsetningene påvirker balanseført beløp på pensjonsforpliktelsen. Det henvises til note 23 for ytterligere beskrivelse av bruk av anvendte estimater. Kollektiv ytelsesordning ble avvirket i løpet av 2016.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler avskrives over forventet brukstid. Dette danner grunnlag for årlige avskrivninger resultatregnskapet. Forventet brukstid estimeres på bakgrunn av historikk, erfaring og skjønsmessig vurdering av fremtidig bruk. Det gjennomføres endringer i avskrivningsplanene dersom det oppstår endringer i disse estimatene.

Investeringseiendommer

Investeringseiendommer i tilknyttet selskap vurderes til markedsverdi. Markedsverdien er basert på verdivurdering utført av uavhengig tredjepart. Viktige faktorer for markedsverdien er utvikling i rentenivå og at planlagt utbygging gjennomføres.

Note 4 Finansielle risikofaktorer

Finansiell risiko

Finansiell risiko i Fredrikstad Energi konsernet består av både markedsrisiko, kredittrisiko og likviditetsrisiko. I tillegg er konsernet utsatt for operasjonell og regulatorisk risiko.

Gitte fullmakter, rammer og løpende økonomisk rapportering.

Overordnet mål er å ha en tilfredsstillende buffer mot covenantskrav og opprettholde en skyggerating som minimum skal være BBB.

Markedsrisiko

Fredrikstad Energi konsernet er eksponert for kraftprisen som selger av kraft. For å redusere risikoen for svingninger i marginer gjennomfører kraftsalgsvirksomheten handler i kraftmarkedet.

Renterisiko

I tillegg til ordinær renterisiko på konsernets finansiering er konsernet eksponert mot renterisiko gjennom inntektsrammesystemet i nettvirksomheten. For å redusere konsernets renterisiko benyttes låneavtaler med fast og løpende rente, samt rentebytteavtaler.

Konsernet har obligasjonslån på 400 millioner kroner med flytende rente som forfaller oktober 2017. 327 millioner kroner av dette ble kjøpt tilbake i oktober 2016 i forbindelse med refinansiering. I tillegg er det obligasjonslån på 400 millioner kroner med fastrente som forfaller med 300 millioner kroner i 2019 og 100 millioner kroner i 2022. I tillegg til dette er det nye obligasjonslån på 650 millioner kroner med flytende rente som forfaller med 250 millioner kroner i 2019 og 400 millioner kroner i 2021.

I 2016 ble det inngått en trekkfasilitetsavtale på 300 millioner kroner med 3 års forfall med mulig forlengelse på ytterligere 2 år. Pr 31.12.2016 er det trukket 100 millioner kroner på denne fasiliteten.

Konsernet har to renteswapavtaler. Det er en avtale fra flytende til fast på 500 millioner kroner som forfaller i 2026, samt en renteswapavtale fra fast til flytende på 200 millioner kroner som forfaller i 2019.

En endring av 10 års renteswap med 0,25% gir en endring i verdi på avtalene på ca 14 mill.

En økning i 3 mnd Nibor på 0,25% vil redusere lånekostnaden for konsernet med ca 0,5 mill.

Etter IFRS inntektsføres faktisk inntekt i nettvirksomheten (innkrevd nettleie) og ikke tillatt inntekt (inntektsrammen). Det vil dermed ikke være 1 til 1 forhold mellom endring i inntektsramme og resultat effekt det enkelte år, selv om virksomheten skal kreve inn tillatt inntekt over tid.

Kredittrisiko

Hovedtyngden av konsernets debitorer er privatpersoner som kjøper strøm og nettleie. Oppfølging og innkreving av kundefordringer er sentralisert i datterselskapet MAIK AS. Hovedtyngden av forfalte kundefordringer pr 31.12.2016 er knyttet til salg av strøm og nettleie. Det er avsatt 3,1 millioner kroner til dekning av tap på denne fordringsmassen. Forfalte kundefordringer som var ubetalt mer enn 60 dager etter forfall var på 5,1 millioner kroner 31.12.2016.

Kundefordringer per 31.12.2016 fordeler seg som følger i antall dager etter fakturering

Millioner kroner	Ikke forfalt	0-30 dager	30-60 dager	60-90 dager	90-180 dager	>180 dager	Sum
2015	78.486	5.955	3.476	477	1.378	1.762	91.534
2016	99.007	10.822	4.794	488	2.490	2.138	119.739

Likviditetsrisiko

Refinansieringsrisikoen til Fredrikstad Energi konsernet skal holdes lav. Fredrikstad Energi konsernet styrer derfor etter spredte låneforfall langt ut i tid.

Forfallsoversikt finansielle forpliktelser	1 halvår 2017	2 halvår 2017	2018	2019	Senere
Langsiktig gjeld					
Rentebærende gjeld	10.200	103.797	39.080	682.725	535.179
Renteswaper	8.860	8.860	19.410	19.410	147.700
Kortsiktig lån					
Kortsiktig rentebærende gjeld	0	0	0	0	0
Kraftderivater	457	0	0	0	
Annen kortsiktig gjeld	281.272	0	0	0	0
Sum	300.789	112.657	58.490	702.135	682.879

Vurdering av virkelig verdi

Finansielle instrumenter

Tabellen under viser finansielle instrumenter til virkelig verdi etter verdsettelsesmetode. De ulike nivåene er definert som følger:

1. Notert pris i et aktivt marked for en identisk eiendel eller forpliktelse (nivå 1)
2. Verdsettelse basert på andre observerbare faktorer enn notert pris (nivå 1) enten direkte (pris) eller indirekte (utledet fra priser) for eiendelen eller forpliktelsen (nivå 2)
3. I tilfelle hvor det ikke er hensiktsmessig å benytte notert kurs eller transaksjonsverdi, benyttes neddiskonterte fremtidige kontantstrømmer, samt konsernets egne estimat (nivå 3)

Følgende tabell viser konsernets derivater til virkelig verdi

2016

Tusen kroner	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Rentederivater forfall 2026		159 961		159 961
Rentederivater forfall 2019		-8 680		-8 680
Kraftderivater		457		457
Sum	-	151 738	-	151 738

2015

Tusen kroner	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Rentederivater forfall 2026		174 154		174 154
Rentederivater forfall 2019		-12 896		-12 896
Kraftderivater		742		742
Sum	-	162 000	-	162 000

Operasjonell risiko

Konsernet er utsatt for en rekke forhold som representerer operasjonell risiko. Innfallsvinkler til å håndtere dette er gjennom HMS, beredskaps- og kvalitetsarbeid. Her arbeides det kontinuerlig med forbedring av prosesser i konsernet. For å sikre mot økonomisk risiko har Fredrikstad Energi konsernet forsikring på personell, eiendeler og ansvar. Dekning gjennomgås årlig.

Regulatorisk risiko

Nettvirksomheten er monopolvirksomhet som reguleres av NVE og endringer i betingelser vil påvirke størrelsen på hvor stor inntektsramme man har lov til å kreve inn.

Kapitalforvaltning

Konsernets kapitalstyring skal sikre konsernets finansielle handlefrihet på kort og lang sikt. Målsetningen er å ha en finansiell struktur som gjennom soliditet og kontantstrøm sikrer en ønsket kredittverdighet, samt avkastning til eierne.

Tilgjengelig likviditet skal til enhver tid minst dekke låneforfall de kommende 12 måneder, og en nødvendig reserve utover dette. Konsernets likviditetsreserve består av, utover bankinnskudd, ubenyttet kassekreditt og trekkfasilitet. Konsernet benytter hovedsakelig obligasjonsmarkedet og sertifikatmarkedet som lånekilder. Ved årsskiftet hadde konsernet ubenyttede trekkfasiliteter som er tilstrekkelige for de neste 12 måneder. Ekstern opplåning er sentralisert i morselskapet.

Fredrikstad Energi AS har ikke offisiell kredittrating, men har uoffisiell rating på BBB. Den har vi som ambisjon om å opprettholde. Konsernet har ubenyttede trekkfasiliteter pr. 31.12.2016 på 300.000 (25.000 i 2015)

Note 5 Segmentinformasjon

Tusen kroner	Nett		Kraftsalg		Tjenester	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Brutto segment salg	569 076	539 657	193 526	153 621	64 031	56 164
Salg mellom segmenter			-43 972	-29 527	-33 281	-29 646
Salgsinntekter	569 076	539 657	149 554	124 094	30 750	26 518
Driftsresultat	112 650	113 862	11 727	12 130	8 676	12 495
Avskrivninger driftsmidler	84 345	78 719	74	59	326	168
Investeringer	218 196	154 493	2 734	-	3 234	183
Tusen kroner	Annen virksomhet		Elimineringer		Sum	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Brutto segment salg	39 905	43 406	-102 893	-85 811	763 643	707 037
Salg mellom segmenter	-25 640	-26 638	102 893	85 811	-	-
Salgsinntekter	14 903	16 768	-	-	763 643	707 037
Driftsresultat	-14 722	-4 645	-550	-550	118 333	134 392
Avskrivninger driftsmidler	4 961	4 366			89 706	83 312
Investeringer	11 048	9 559			235 212	164 235

Note 6 Inntekter

Tusen kroner	Note	2016	2015
Energiomsetning		149 554	124 094
Overføringsinntekter		519 531	507 324
Tjenestesalg		30 750	26 518
Anleggsbidrag		49 545	32 333
Leieinntekter		5 882	5 635
Andre inntekter		8 381	11 133
Sum salgsinntekter		763 643	707 037

Note 7 Netto andre gevinster

Tusen kroner	Note	2016	2015
Aksjeutbytte		638	548
Netto andre gevinster		638	548

Note 8 Netto finanskostnad

Tusen kroner	Note	2016	2015
Rentekostnad rentebærende lån		58 795	55 513
Andre rentekostnader		6 204	4 578
Sum rentekostnad		64 999	60 091
Renteinntekter		-3 135	-3 964
Netto rentekostnad		61 864	56 127
Andre finansi inntekter		-867	-691
Andre finanskostnader		1 640	1 470
Resultat renteswaper		-9 977	-9 600
Sum netto finanskostnad		52 660	47 306

Note 9 Personalkostnader

Tusen kroner	Note	2016	2015
Lønn		63 809	51 298
Arbeidsgiveravgift		13 475	11 643
Pensjonskostnad (-inntekt) ytelsesordning		-8 243	5 132
Pensjonskostnad innskuddsplaner		2 896	1 861
Andre personalkostnader		2 742	2 334
Sum personalkostnader		74 679	72 268

Antall årsverk 119 105

Oversikt over godtgjørelse til ledende ansatte og styret 2016

Navn	Stilling	Lønn/ honorar	Resultat lønn	Natural- ytelser	Pensjons- kostnader	Sum
Trond Andersen	Konsernsjef	1 692	206	218	191	2 307
Eilert Henriksen	Leder Forr.område Nett	1 435	262	144	165	2 006
Karl Anders Følstad	Ansvarlig finans	1 127	172	21	147	1 467
Karin Breen	Leder Forr.område Tjenester	1 286	225	141	206	1 857
Tore Bjørnstad	Ansvarlig økonomi	1 202	189	20	198	1 609
Bjørn Svendsen	IKT ansvarlig konsern	1 241	211	15	57	1 524
Terese Troy Prebensen	Leder Forr.område Kraft	1 049	230	32	53	1 364
Hilde Bekkevard	Leder HR	1 033	41	14	53	1 141
Styremedlemmer						
Terje Moland Pedersen	Styreleder	353				353
Finn-Bjørn Ruyter 1)	Nestleder					
Erik Jansen	Styremedlem	260				260
Tor Prøitz	Styremedlem	148				148
Ingrid Trømborg	Styremedlem	38				38
Hilde Sandmæl	Styremedlem	55				55
Vidar Saxsegård	Styremedlem	55				55
Per Anders Opsahl	Styremedlem ansatt	67				67
Marianne Myrbråten	Styremedlem ansatt	67				67
Sum		11 108	1 535	604	1 070	14 317

1) Godtgjørelse utbetalt til arbeidsgiver

Oversikt over godtgjørelse til ledende ansatte og styret 2015

Navn	Stilling	Lønn/ honorar	Resultat lønn	Natural- ytelser	Pensjons- kostnader	Sum
Trond Andersen	Konsernsjef	1 501	175	207	176	2 060
Eilert Henriksen	Leder Forr.område Nett	1 263	179	153	150	1 746
Karl Anders Følstad	Ansvarlig finans	1 040	149	44	135	1 367
Karin Breen	Leder Forr.område Tjenester	1 177	149	140	190	1 657
Tore Bjørnstad	Ansvarlig økonomi	1 057	149	28	183	1 417
Bjørn Svendsen	IKT ansvarlig konsern	1 174	149	20	55	1 398
Terese Troy Prebensen	Leder Forr.område Kraft	975	149	8	55	1 187
Hilde Bekkevard	Leder HR - 01.10.-31.12	270		3	14	287
Styremedlemmer						
Terje Moland Pedersen	Styreleder	332				332
Finn-Bjørn Ruyter 1)	Nestleder					
Erik Jansen	Styremedlem	216				216
Tor Prøitz	Styremedlem	191				191
Ingrid Trømborg	Styremedlem	91				91
Per Anders Opsahl	Styremedlem ansatt	65				65
Marianne Myrbråten	Styremedlem ansatt	65				65
Svein Høiden	Varamedlem	9				9
Sum		9 425	1 098	604	958	12 086

Alle tall i tabellen over er i tillegg grunnlag for arbeidsgiveravgift.

Note 10 Andre driftskostnader

Tusen kroner	Note	2016	2015
Husleie strøm mv		17 379	14 784
Vedlikeholdskostnader		44 420	45 271
Salgs- og markedsføringskostnader		4 721	3 804
Annet		39 859	41 300
Sum andre driftskostnader		106 379	105 159

Godtgjørelse til revisor

Lovpålagt revisjon		1 186	1 094
Skatterådgivning		-	-
Andre tjenester utenfor revisjon		98	96
Sum		1 284	1 190

Note 11 Varige driftsmidler

Tusen kroner	Tekn. Utstyr og løsøre	Nett	Annen eiendom	Bredbånd	Anlegg under utførelse	Sum
Regnskapsåret 2016						
Balansført verdi 01.01	24 034	1 220 267	1 143	17 966	66 164	1 329 574
Investeringer	31 268	202 468	-	1 467	-	235 203
Overført anlegg under utførelse		26 151			-26 151	-
Avskrivninger 2016	-9 675	-78 955	-	-1 076		-89 706
Balansført verdi 31.12.2016	45 627	1 369 931	1 143	18 357	40 013	1 475 071
Balanse 31.12						
Anskaffelseskost	118 528	2 767 064	1 143	25 115	66 164	2 978 014
Akkumulerte avskrivninger	-72 901	-1 423 284	-	-6 758	-	-1 502 943
Bokført verdi 31.12	45 627	1 343 780	1 143	18 357	66 164	1 475 071
Avskrivningsprosent	7-30	3-10	3-10	5		
Avskrivningsplan	Lineær	Lineær	Lineær	Lineær		
Regnskapsåret 2015						
Balansført verdi 01.01	18 706	1 173 413	1 143	15 924	39 399	1 248 585
Investeringer	11 781	122 673	-	3 083	26 765	164 302
Overført anlegg under utførelse		-			-	-
Avskrivninger 2015	-6 453	-75 819	-	-1 041		-83 313
Balansført verdi 31.12.2015	24 034	1 220 267	1 143	17 966	66 164	1 329 574
Balanse 31.12						
Anskaffelseskost	87 260	2 564 596	1 143	23 648	66 164	2 742 811
Akkumulerte avskrivninger	-63 226	-1 344 329	-	-5 682	-	-1 413 237
Bokført verdi 31.12	24 034	1 220 267	1 143	17 966	66 164	1 329 574
Avskrivningsprosent	7-30	3-10	3-10	5		
Avskrivningsplan	Lineær	Lineær	Lineær	Lineær		

Note 12 Goodwill

Tusen kroner	Goodwill
Per 31.12.2015	
Anskaffelseskost	523 509
Akkumulerte avskrivninger	250 105
Balansført verdi 31.12.2015	273 404
Balansført verdi 31.12.2016	273 404
Balansført verdi 31.12.2016	273 404
Per 31.12.2016	
Anskaffelseskost	523 509
Akkumulerte avskrivninger	250 105
Balansført verdi 31.12.2016	273 404

Goodwill er knyttet til nettvirksomheten, og er avskrevet frem til 31.12.2012.

Note 13 Nedskrivningsvurderinger

Konsernet har vesentlige langsiktige eiendeler både som materielle og immaterielle eiendeler. Utvikling i disse er vist i note 11 og 12. Det er estimatusikkerhet knyttet til både varige driftsmidler og immaterielle eiendeler. Både verdsettelse og estimert utnyttbar levetid bygger på fremtidsinformasjon som er beheftet med stor grad av usikkerhet. Goodwill er knyttet til nettvirksomhet ved oppkjøp av energiverk i 2000 og 2001. Varige driftsmidler er i utgangspunktet balansført til anskaffelseskost, og dersom de har en begrenset levetid, blir de planmessig avskrevet over denne. Utnyttbar levetid og utrangeringsverdi er basert på estimater om fremtidig utvikling.

Goodwill testes årlig for verdifall. Løpende overvåkes indikasjoner på mulig verdifall. Ved indikasjoner om verdifall gjennomføres verdifalltest umiddelbart, og uansett minst en gang i året. Dersom verdifalltester tilsier at balansførte verdier ikke kan forsvares, foretas nedskrivning til gjenvinnbart beløp. Verdifalltester gjennomføres ved at kontantstrømmer knyttet til kontantgenererende enheter identifiseres og neddiskonteres.

Goodwill og de aller vesentligste av varige driftsmidler er knyttet til nettvirksomheten. Verdifalltesten tar utgangspunkt i budsjett for 2017 og prognose for de etterfølgende årene. I prognosen er det brukt kostnadsnivå på linje med budsjettet for 2016. Videre er det brukt en investeringsprognose som bygger på den utvikling som nettvirksomheten antar fremover, hvor blant annet investering i AMS målere i perioden 2016-2018 er vesentlig. Når det gjelder effektivitet for nettselskapet, er det forutsatt at de i perioden har en effektivitet på linje med dagens nivå. Det er benyttet antatte kontantstrømmer for perioden frem til 2030 før terminalverdi fastsettes. Det forutsettes ingen endringer i inntektsrammemodellen i perioden frem til terminalåret. Det er brukt 1,5% vekst terminalår. Diskonteringsrenten som er benyttet tar utgangspunkt i konsernets kapitalkostnad, som er basert på et vektet gjennomsnitt av avkastningskrav for egen- og fremmedkapital for konsernet. Egenkapitalavkastningskravet estimeres ved bruk av kapitalverdimodellen (CAPM). Fremmedkapitalavkastningskravet estimeres ut fra langsiktig risikofri rente tillagt en kredittmargin utledet av konsernets marginale langsiktige lånerente. Diskonteringsrenten justeres for antatt gjeldsgrad og forretningsrisiko for de enkelte kontantgenererende enhetene. Det er benyttet en diskonteringsrente før skatt for de ulike enhetene i intervallet 5% - 9%, hvor det for nett er benyttet lavest diskonteringsrente.

Gjennomførte verdifalltester viser at det ikke er noe behov for nedskrivning av noen eiendeler ved utgangen av regnskapsåret.

Tabellen under viser balansførte verdier fordelt på kontantgenererende eiendeler ved utgangen av 2016:

Kontantgenererende enhet	Driftsmidler	Goodwill	Sum	Nedskrivninger
			balanseverdi	
Nett	1 429 705	273 404	1 703 109	-
Marked	2 660		2 660	-
MAFI Tjenester	3 678		3 678	-
Øvrig virksomhet	39 028		39 028	-
Konsern	1 475 071	273 404	1 748 475	-

Note 14 Langsiktige utlån

Tusen kroner	2016	2015
Rentebærende lån	57 861	39 400
Sum langsiktige fordringer	57 861	39 400

Det er ansvarlig lån til felleskontrollert virksomhet. Opprinnelig lån fra 2014 og 2016 er tillagt renter i perioden fra 2014 til 2016. Lånet renteberegnes med 3 mnd NIBOR + 3%.

Note 15 Investering i tilknyttede selskaper og felleskontrollert selskap

Tusen kroner	Anskaffelse- tidspunkt	Anskaffelses- kost	Balanseført verdi	Forretnings- kontor	Eierandel	Stemme- andel
Nettpartner Holding AS	2012	180 000	130 113	Ås	60,00 %	50,00 %
Værste AS	1998	60 643	217 627	Fredrikstad	29,59 %	29,59 %
Fredrikstad Fjernvarme AS	1999	13 710	24 967	Fredrikstad	32,50 %	32,50 %
Røyken Kraft AS	2000	2 940	3 747	Røyken	49,00 %	49,00 %
Norsk Enøk og Energi AS	2003	3 480	-	Drammen	25,94 %	25,94 %
E2U Systems AS	2016	2 000	2 000	Fredrikstad	33,53 %	33,53 %
		<u>262 773</u>	<u>378 454</u>			
Tusen kroner					2016	2015
Balanseført verdi 31.12.2014						273 870
Prinsippendring investeringseiendom 1)						111 903
Balanseført verdi 31.12.					375 431	385 773
<i>Andel resultater</i>						
Nettpartner Holding konsern					-20 119	12 633
Resultat Felleskontrollert selskap					-20 119	12 633
Værste konsern					38 954	-10 632
Fredrikstad Fjernvarme AS 2)					860	-435
Røyken Kraft AS 2)					842	1 059
Norsk Enøk og Energi AS 2)					-1 912	1 149
Resultat tilknyttede selskaper					38 744	-8 859
Utvidet resultat etter skatt					-15 440	-7 925
Utbytte					-2 162	-2 648
Kjøp aksjer E2U Systems AS					2 000	-
Egenkapitaleffekt kjøp "Ikke kontrollerende eierinteresse "					-	-3 543
Balanseført verdi 31. desember					378 454	375 431

1) Prinsippendringen er knyttet til Værste AS. Verdivurdering av investeringseiendommer i samsvar med IAS 40.

Prinsippendringen har en negativ effekt på resultatet i 2015 med 10,1 mill.

2) Konsernets andel av resultat, eiendeler og gjeld i selskapene etter selskapenes offentlige regnskap 2016 etter NGAAP

Selskap	Type	Registrert i	Eiendeler	Gjeld	Salgs- inntekter	Årets resultat
Nettpartner Holding konsern	Felleskontr.	Ås	371 813	277 927	629 804	-20 119
Værste konsern	Tilknyttet	Fredrikstad	384 874	176 393	14 091	38 953
Fredrikstad Fjernvarme AS	Tilknyttet	Fredrikstad	83 957	58 990	16 418	860
Røyken Kraft AS	Tilknyttet	Røyken	5 758	2 781	13 448	842
Norsk Enøk og Energi AS	Tilknyttet	Drammen	9 011	8 575	20 245	-1 950
Sum			855 412	524 666	694 005	18 587

Note 16 Finansielle instrumenter etter kategori

Tusen kroner	Derivater benyttet til sikringsformål	Eiendeler til virkelig verdi over resultatet	Utlån og fordringer	Sum
Eiendeler 31.12.2016				
				-
Langsiktige fordringer			88 541	88 541
Kundefordringer og andre fordringer			154 927	154 927
Derivater		8 680		
Kontanter og kontantekvivalenter			30 702	30 702
Sum finansielle eiendeler 31.12. 2016	-	8 680	274 170	274 170
Eiendeler 31.12.2015				
				-
Langsiktige fordringer			43 114	43 114
Kundefordringer og andre fordringer			131 827	131 827
Derivater		12 896		
Kontanter og kontantekvivalenter			13 400	13 400
Sum finansielle eiendeler 31.12. 2015	-	12 896	188 341	188 341
Forpliktelser 31.12.2016				
Langsiktige lån			1 218 592	1 218 592
Derivater		160 418		160 418
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld			281 272	281 272
Sum finansielle forpliktelser 31.12.2016	-	160 418	1 499 864	1 660 282
Forpliktelser 31.12.2015				
Kortsiktige lån			215 000	215 000
Langsiktige lån			797 852	797 852
Derivater		174 896		174 896
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld			256 874	256 874
Sum finansielle forpliktelser 31.12.2015	-	174 896	1 269 726	1 444 622

Note 17 Kundefordringer og andre fordringer

Tusen kroner	2016	2015
Kundefordringer	122 819	94 328
Avsetning til dekning av tap	-3 080	-2 794
Kundefordringer netto	119 739	91 534
Andre fordringer	35 188	40 293
Sum kundefordringer og andre fordringer	154 927	131 827

Note 18 Betalingsmidler

Betalingsmidler innenfor konsernkonto	25 444	9 377
Bundne skattetrekkmidler	4 553	3 844
Bundet klientkonto	705	
Andre betalingsmidler utenfor konsernkonto	-	179
Sum betalingsmidler	30 702	13 400

Fredrikstad Energi AS har konsernkontoordning i Nordea. Et konsernkontosystem innebærer solidaransvar mellom deltakende selskaper. Fredrikstad Energi AS konti utgjør eneste direkte mellomværende med banken, mens innskudd og trekk på datterselskapenes konti betraktes som interne mellomværende med Fredrikstad Energi AS. Deltakende selskaper i konsernkontoordningen har et solidarisk selvskyldneransvar for et samlet trekk i ordningen inntil trekkrammen på 100 millioner kroner.

Note 19 Aksjekapital og overkurs

Tusen kroner	Aksjekapital	Overkurs	Sum
Per 31.desember 2015	154 160	27 724	181 884
Per 31.desember 2016	154 160	36 691	190 851

Alle aksjer i Fredrikstad Energi AS har lik stemmerett. Det er ikke ulike aksjeklasser

Aksjonærer i Fredrikstad Energi AS 31. desember 2016

	Antall aksjer	Eierandel	Stemmeandel
Fredrikstad Kommune	7 862	51 %	51 %
Hafslund Handel Øst AS	7 554	49 %	49 %
Sum	15 416	100 %	100 %

Aksjonærer i Fredrikstad Energi AS 31. desember 2015

	Antall aksjer	Eierandel	Stemmeandel
Fredrikstad Kommune	7 862	51 %	51 %
Hafslund Handel Øst AS	7 554	49 %	49 %
Sum	15 416	100 %	100 %

Note 20 Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld

Tusen kroner	2016	2015
Leverandørgjeld	99 877	80 175
Skyldig offentlige trekk	69 415	63 021
Påløpte rentekostnader	9 608	8 482
Øvrige forpliktelser	102 372	102 832
Sum leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	281 272	254 510

Note 21 Lån

Tusen kroner	2016	2015
Langsiktige lån		
Pålydende	Bokført verdi	Bokført verdi
Obligasjonslån fast rente	400 000	398 797
Obligasjonslån flytende rente	723 000	720 228
Trekkfasilitet	100 000	99 335
Fondsforetaksobligasjonslån	-	200 000
Sum langsiktige lån	1 423 000	1 218 592
Kortsiktige lån		
Sertifikatlån	100 000	-
Andre lån	115 000	-
Sum kortsiktige lån	-	215 000
Sum lån	1 218 592	1 012 852
Forfallsprofil lån		
0-6 mnd	-	215 000
1-3 år	723 000	400 000
4-5 år	400 000	300 000
over 5 år	100 232	100 216
Sum lån	1 223 232	1 015 216
Lånebevegelser i 2016		
Lån 31. desember 2015	1 015 216	900 000
Nye lån	750 000	215 216
Tilbakjøpte / Forfalte lån	-542 000	-100 000
Endring i virkelig verdi	16	-
Sum lån 31. desember 2016	1 223 232	1 015 216

Obligasjonslånene pålydende til sammen 1 123 millioner kroner har en bokført verdi på 1 119,025 millioner kroner. Virkelig verdi på lånene etter kurs pr 31.12.2016 er på 1 159,316 millioner kroner. Tilsvarende tall for 31.12.2015 var 842,660 millioner kroner. Ved verdsettelsen av lånene til virkelig verdi er det benyttet kurser offentliggjort av «Verdipapirforetakenes Forbund». Disse bygger på innhentet prisinformasjon fra ledene verdipapirforetak. Dette er da en nivå 2 verdsettelse jfr note 4.

Det er knyttet finansielle forpliktelse til obligasjonslånene. Disse er knyttet til konsernregnskapet og er egenkapital på minst 25%, gjeldsgrad på maksimum 2,25 og rentedekningsgrad ((EBITDA + renteinntekter) / rentekostnader) på minst 2,0. Videre er det krav til «negativ pantsettelse». Det er ikke brudd knyttet til forpliktelsene pr. 31.12.2016

Fondsforetaksobligasjon

Lånet har 99 års løpetid. Obligasjonene med renter står tilbake for all annen gjeld og forpliktelse utstederen har, dog slik at obligasjonene med renter skal være likestilt og sideordnet med eventuelt andre foretaksfundsobligasjoner, preferanseaksjer eller tilsvarende ansvarlig kapital med samme status. Alle finansielle forpliktelser er oppfylt ved utgangen av året.

Rente på obligasjonslånet følger utbytte betalt av Fredrikstad Energi AS, men utstederen har plikt til ikke å betale og ikke akkumulere renter på obligasjonslånet hvis rentedekningsgraden målt på konsernnivå faller under 2,5. Låneforpliktelsen er ved førstegangsinnregning bokført til nåverdien av det sikre tilbakebetalingskravet som er hovedstolen på forfallstidspunkt. Dette utgjør tkr. 232 pr. 31.12.2016. I etterfølgende perioder regnskapsføres lånet til amortisert kost beregnet ved bruk av effektiv rente. Forskjellen mellom bokført verdi og innløsningsverdien resultatføres over lånets løpetid (amortisert kost).

Ratingbyråer har klassifisert tilsvarende obligasjoner lagt ut av nordiske utstedere som 50 % - 75 % egenkapital.

Note 22 Skatt

Tusen kroner	2016	2015
Skattekostnad		
Betalbar skatt	-	510
Endring utsatt skatt / skattefordel	10 848	19 488
Endret skattesats	141	510
Skatt vedr renter fondsforetaksobl.lån direkte egenkapitalføring	3 549	
Annet	-339	32
Sum skattekostnad	14 199	20 540

Betalbar skatt i balansen

Betalbar skattekostnad	-	510
------------------------	---	-----

Skatt på resultat før skatt avviker fra det beløpet som hadde fremkommet dersom nominell skattesats for alminnelig inntekt hadde vært benyttet. Differansen er forklart som følger:

Tusen kroner	2016	2015
Resultat før skattekostnad	83 924	90 860
Skatt beregnet med normal skattesats	20 981	24 532
Skatteeffekt av endret skattesats	-162	-957
Permanente forskjeller	-98	-433
Resultat tilknyttet og felleskontrollert virksomhet	-4 433	-1 019
Andre forhold	-2 089	-1 584
Sum skattekostnad	14 199	20 540
Effektiv skattesats	17 %	23 %

Utsatt skatt / skattefordel

Utsatt skatt nettoføres i balansen når konsernet har en juridisk rett til å motregne utsatt skatt mot utsatt skattefordel

Følgende beløp er blitt nettoført:

Tusen kroner	2016	2015
Utsatt skatt som reverseres senere enn 12 måneder	77 523	47 500
Utsatt skatt som reverseres innen 12 måneder	-	73
Sum utsatt skatt	77 523	47 573
Utsatt skattefordel som reverseres senere enn 12 måneder	73 126	52 395
Utsatt skattefordel som reverseres innen 12 måneder	516	1 523
Sum utsatt skattefordel	73 642	53 919
Sum utsatt skatt / skattefordel - netto	3 881	-6 346

Endring i balanseført utsatt skatt / skattefordel

Balanseført verdi 1. januar	-6 346	-32 409
Resultatført i perioden	14 199	20 540
Ført mot utvidet resultat i perioden	-528	5 523
Annet	-3 444	-
Utsatt skatt /skattefordel 31. desember	3 881	-6 346

Endring i utsatt skatt /skattefordel

Tusen kroner	Fordringer	Lån og forpliktelseser	Fremførbart underskudd	Sum
Utsatt skattefordel per 31.12.2015	514	41 500	11 837	53 851
Resultatført i perioden	-20	-2 724	22 535	19 791
Ført mot utvidet resultat i perioden				-
Utsatt skattefordel per 31.12.2016	494	38 776	34 372	73 642

Tusen kroner	Pensjoner	Driftsmidler	Annet	Sum
Utsatt skatt per 31.12.2015	-	47 401	104	47 505
Resultatført i perioden	5 413	25 162	-29	30 546
Ført mot utvidet resultat i perioden	-528			-528
Utsatt skatt per 31.12.2016	4 885	72 563	75	77 523
Netto utsatt skatt 31.12.2016				3 881

Note 23 Pensjoner

Konsernet har både innskuddsordning og ytelsesordninger. Pensjonsordningene er generelt finansiert gjennom innbetaling fra selskapene, som hovedsakelig fastsettes på basis av aktuarberegninger. I henhold til lov om obligatorisk tjenestepensjon fra 2006 er det etablert avtaler om innskuddspensjon.

Ytelsesbasert ordning

Alle avtaler om ytelsesordninger ble avviklet pr. 31.10.2016, og alle ansatte i ordningene ble overført til kollektiv innskuddsordning. Ved opphør av ordningen 31.10.2016 fremkom restmidler på tkr 20.354, som er overført til innskuddsfond (Balanseført). Effekten av dette er inkludert i «Avvikling Ytelsesordning».

Pensjonsmidlene er vurdert til virkelig verdi ved utgangen av 2015 og på avviklingstidspunktet 31.10.2016. Ved måling av påløpte pensjonsforpliktelser benyttes estimert forpliktelse ved regnskapsavslutningene. De fremtidige pensjonsytelsene er basert på antall opptjeningsår og lønnsnivå ved oppnådd pensjonsalder. Pensjonsforpliktelsene (netto nåverdi av pensjonsytelsene på balansedagen justert for fremtidig lønnsvekst) er vurdert etter best estimat basert på forutsetninger på balansedagen. De aktuarmessige beregningene av pensjonsforpliktelsene er utført av aktuar. Forutsetninger for lønnsøkninger, pensjonsregulering og G-regulering er sammenholdt med historiske observasjoner, inngåtte tariffavtaler og forholdet med enkelte forutsetninger.

Innskuddsbasert ordning

Konsernets innskuddsbaserte ordning omfatter 120 personer pr 31.12.2016.

Tusen kroner	Note	2016	2015
Årets pensjonsopptjening		2 240	3 078
Rentekostnad		-31	512
Netto inntektsføring ved avvikling		-12 572	-
Arbeidsgiveravgift		627	879
Administrasjonskostnad		1 277	1 533
Pensjonskostnad (-inntekt) ytelsesordning		-8 459	6 002
Innskuddsordning inkl. arbeidsgiveravgift		4 219	1 862
Sum pensjonskostnad (-inntekt)		-4 240	7 864
Balansført forpliktelse			
Nåverdi av opptjent pensjonsforpliktelse		-	186 511
Virkelig verdi på pensjonsmidler		20 354	-186 511
Netto pensjonsmidler i balansen		20 354	-

Endring i balansført pensjon

Pensjonsforpliktelse 01.01.		-	-26 028
Resultatført pensjonskostnad		-4 113	-6 001
Arbeidsgiveravgift av innbet premie		929	1 196
Estimatavvik over utvidet resultat		-2 199	22 349
Utbetalte ytelser		7 333	8 484
Inntektsført pensjonsforpliktelse ved avvikling		-1 950	-
Innskuddsfond		20 354	
Innskuddsfond 31.12.		20 354	-

Følgende økonomiske forutsetninger er lagt til grunn:

Diskonteringsrente	2,42 %	2,70 %
Forventet avkastning på pensjonsmidler	2,42 %	2,70 %
Årslig lønnsvekst	2,25 %	2,50 %
G-regulering	2,25 %	2,25 %
Regulering av løpende pensjon	1,50 %	1,50 %

Diskonteringsrenten er beregnet med utgangspunkt i OMF renten (obligasjoner med fortrinnsrett) den 31.10 som er beregnet av Norsk Regnskapsstiftelse. Ved måling av påløpte forpliktelser per 31.10.2016 er det lagt til grunn nye dødelighetsforutsetninger. Ny dødelighetstabell K2013BE som tar utgangspunkt i FNO sine analyser av dødeligheten i livsforsikringsbestandene i Norge og SSBs framskrivninger. Demografiske forutsetninger som er lagt til grunn i beregningene, er basert på veiledning fra Norsk Regnskapsstiftelse. Forutsetninger for dødelighet er basert på anbefalinger fra aktuar.

Note 24 Selskaper som inngår i konsolideringen

Selskapets navn	Virksomhets- sted	Type virksomhet	Eid direkte av morselskap	Eid av konsernet totalt
Morselskap				
Fredrikstad Energi AS	Fredrikstad	Annet		
Datterselskap				
Norgesnett AS	Fredrikstad	Nett	0 %	100 %
Fredrikstad Energi Marked AS	Fredrikstad	Marked	100 %	100 %
Follo Energi AS	Ås	Marked	0 %	100 %
Askøy Energi AS	Askøy	Marked	0 %	100 %
E20 Smartenergi AS	Fredrikstad	Marked	0 %	100 %
MAIK AS	Fredrikstad	MAFI Tjenester	100 %	100 %
Røyken Energi AS	Fredrikstad	Annet	100 %	100 %
Norgesnett Holding AS	Fredrikstad	Annet	100 %	100 %
FEAS Bredbånd AS	Fredrikstad	Annet	100 %	100 %

Note 25 Hendelser etter balansedagen

Fredrikstad Energi AS etablerte to nye obligasjonslån i oktober 2016 på henholdsvis 250 millioner kroner med forfall april 2019 og 400 millioner kroner med forfall i oktober 2021 hvor det ble søkt om notering på Oslo Børs. Lånene ble notert på Oslo Børs 1. februar 2017. Arbeidet med å etablere lovpålagt revisjonsutvalg er i prosess.

Regnskap og noter Fredrikstad Energi AS

Resultat Fredrikstad Energi AS

Tusen kroner	Noter	2016	2015
Driftsinntekter	14	35 930	37 609
Lønnskostnad	2,3	-16 780	-16 521
Annen driftskostnad	4,5,14	-31 681	-24 693
Avskrivninger	5	-3 884	-3 325
Sum driftskostnader		-52 345	-44 539
Driftsresultat		-16 415	-6 930
Konsernbidrag fra datterselskap		21 250	63 836
Utbytte fra datterselskap		121 092	19 073
Annen finansinntekt	13	17 142	24 524
Annen finanskostnad	13	-83 936	-70 364
Sum finansielle poster		75 548	37 069
Resultat før skatt		59 133	30 139
Skattekostnad (- inntekt)	15	-13 949	2 787
Årsresultat		73 082	27 352

Balanse 31.12. Fredrikstad Energi AS

Tusen kroner	Noter	2016	2015
Eiendeler			
Utsatt skattefordel	15	22 823	3 031
Varige driftsmidler	5	20 660	14 974
Aksjer i datterselskap	6	40 286	1 141 604
Aksjer i tilknyttede selskap	7	76 353	77 833
Aksjer i felleskontrollert selskap	7	160 260	160 260
Lån datterselskaper	9	1 117 010	187 102
Lån felleskontrollert og tilknyttede selskaper	9	66 632	48 169
Andre aksjer		3 703	3 703
Andre langsiktige fordringer		6 272	5 019
Netto pensjonsmidler	2	-	20 007
Innskuddsfond	2	4 287	-
Sum anleggsmidler		1 518 286	1 661 702
Fordringer konsernselskap	8	383 985	274 674
Andre fordringer		13 354	9 625
Betalingsmidler	8	26 629	10 264
Sum omløpsmidler		423 968	294 563
Sum eiendeler		1 942 254	1 956 265
Egenkapital og gjeld			
Aksjekapital	11	154 160	154 160
Overkurs		27 724	36 691
Sum innskutt egenkapital		181 884	190 851
Annen egenkapital		51 625	7 106
Sum egenkapital	12	233 509	197 957
Gjeld til finansinstitusjoner	10	1 423 000	1 000 000
Langsiktig gjeld konsernselskap	10	187 898	375 000
Sum langsiktig gjeld		1 610 898	1 375 000
Kortsiktig lån	10	-	215 000
Leverandørgjeld		4 046	1 111
Skyldig offentlige avgifter		3 263	1 455
Utbytte	12	20 000	27 000
Kortsiktig gjeld til datterselskaper	8	32 003	110 689
Annen kortsiktig gjeld		38 535	28 053
Sum kortsiktig gjeld		97 847	383 308
Sum egenkapital og gjeld		1 942 254	1 956 265

Fredrikstad, 27. april 2017

I styret for Fredrikstad Energi AS

Terje Moland Pedersen
Styreleder

Vidar Saxegaard
Styremedlem

Hilde Sandmæl
Styremedlem

Finn-Bjørn Ruyter
Nestleder

Erik Jansen
Styremedlem

Per Anders Opsahl
Styremedlem

Jan Erik Olsen
Varamedlem

Trond Andersen
Konsernsjef

Kontantstrøm Fredrikstad Energi AS

Tusen kroner	2016	2015
<i>Kontantstrøm fra driften</i>		
Resultat før skattekostnad	59 133	30 140
Tap ved salg aksjer	27	-
Avskrivninger	3 884	3 325
Nedskrivninger aksjer tilknyttet selskap	3 480	-
Endring leverandørgjeld	2 935	-917
Endring kunder	-8 540	687
Endring andre tidsavgreningsposter	-37 767	-4 976
Endring balanseførte pensjoner	-7 652	257
Netto likviditetsendring fra driften	15 500	28 516
<i>Kontantstrømmer fra investeringer</i>		
Investering varige driftsmidler	-9 570	-6 476
Kjøp av aksjer	-2 120	-201 117
Endring lånefordringer	-18 462	-
Endring lånefordring konsern	-149 982	-10 274
Netto likviditetsendring fra investeringer	-180 134	-217 867
<i>Likviditet brukt på finansiering</i>		
Innbetalt nye kortsiktige lån	625 000	400 000
Nedbetalt kortsiktige lån	-840 000	-400 000
Innbetalt nye langsiktige lån	750 000	200 000
Nedbetalt langsiktige lån	-327 000	-
Utbetaling av utbytte	-27 000	-26 000
Netto likviditetsendring fra finansiering	181 000	174 000
Netto endring likviditet i året	16 366	-15 351
Kontanter og bankinnskudd per 01.01	10 264	25 615
Kontanter og bankinnskudd per 31.12	26 630	10 264
Ubenyttet ramme konsernkonto	100 000	25 000
Ubenyttet ramme trekkfasilitet	200 000	-

Fredrikstad Energi AS - Noter til regnskapet 2016

Note 1 Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk.

Selskapet har i 2016 endret regnskapsprinsipp for balanseførte pensjoner fra NGAAP til IFRS (IAS 19 R). Effekten av endringen er ført mot inngående balanse 01.01.2016. Sammenligningstall er ikke omarbeidet.

Klassifisering

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen, samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmiddel/langsiktig gjeld.

Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på etableringstidspunktet

Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, men nedskrives til virkelig verdi dersom verdifallet ikke forventes å være forbigående. Langsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på etableringstidspunktet.

Vurderingsprinsipper

Bruk av estimater

Utarbeidelse av regnskaper i samsvar med regnskapsloven krever bruk av estimater. Videre krever anvendelse av selskapets regnskapsprinsipper at ledelsen må utøve skjønn. Områder som i stor grad inneholder slike skjønnsmessige vurderinger, høy grad av kompleksitet, eller områder hvor forutsetninger og estimater er vesentlige for årsregnskapet, er beskrevet i notene.

Salgsinntekter

Inntektsføring ved salg av varer skjer på leveringstidspunktet. Salg av tjenester inntektsføres i takt med at leveransen finner sted.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene. I tillegg gjøres det for øvrige kundefordringer en uspesifisert avsetning for å dekke øvrig påregnelig tapsrisiko.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler balanseføres og avskrives over driftsmidlenes forventede levetid dersom de har antatt levetid over 3 år og har en kostpris som overstiger kr 15.000. Direkte vedlikehold av driftsmidler kostnadsføres løpende under driftskostnader, mens påkostninger eller forbedringer tillegges driftsmidlets kostpris og avskrives i takt med driftsmiddelet. Skillet mellom vedlikehold og påkostning/forbedring regnes i forhold til driftsmiddelets stand ved kjøp av driftsmiddelet. Leasingavtaler behandles regnskapsmessig som operasjonell leasing.

Datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert selskap

Datterselskap, tilknyttede selskap og felleskontrollert selskap vurderes etter kostmetoden i morselskapet. Investeringene er vurdert til anskaffelseskost for aksjene med mindre nedskrivning har vært nødvendig. Det er foretatt nedskrivning til virkelig verdi når verdifall skyldes årsaker som ikke kan antas å være forbigående og det må anses nødvendig etter god regnskapsskikk.

Utbytte og konsernbidrag er inntektsført samme år som det er avsatt i datterselskap. Overstiger mottatt utbytte/ konsernbidrag andel av tilbakeholdt resultat etter kjøpet, regnskapsføres den overskytende del som tilbakebetaling av investert kapital, og utdelingene reduserer regnskapsført verdi av investeringene i balansen.

Avgitt konsernbidrag til datterselskaper er tillagt kostprisen på aksjene i morselskapets balanse.

Pensjoner

Selskapet har pr. 31.12.2016 to pensjonsordninger. Kollektiv innskuddsordning og AFP i LO/NHO ordningen. Ingen av ordningene balanseføres. Premie i begge ordningene kostnadsføres løpende inkl. arbeidsgiveravgift. Tidligere lukket ytelsesordning er avviklet med regnskapsmessig effekt for 2016. Ordningen er aktuarberegnet frem til avvikling pr 31.10.2016. I forbindelse med avviklingen ble det etablert kompensasjonsordninger som er avsatt pr.

31.12.2016. Alt vil være utbetalt i løpet av 2017. I forbindelse med avviklingen ble det etablert et innskuddsfond som er balanseført. Estimaterendringer i 2016 frem til avvikling er ført direkte mot egenkapital etter skatt.

Innskuddsordning tilfredsstiller kravene i henhold til reglene om obligatorisk tjenstepensjon. Ny AFP ordning betraktes som en innskuddsordning og fremtidig forpliktelse er ikke balanseført.

Skatt

Skatt i resultatregnskapet omfatter både periodens betalbare skatt og endring i utsatt skattefordel. Utsatt skattefordel er beregnet med 24 % på grunnlag av de midlertidige forskjeller som eksisterer mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier, samt ligningsmessig underskudd til fremføring ved utgangen av regnskapsåret. Skatteøkende og skattereduserende midlertidige forskjeller som reverserer eller kan reversere i samme periode er utlignet. Oppføring av utsatt skattefordel på netto skattereduserende forskjeller som ikke er utlignet og underskudd til fremføring er begrunnet i antatt fremtidig inntjening. Utsatt skatt og skattefordel som kan balanseføres, er oppført netto i balansen. Utsatt skatt på merverdier i forbindelse med oppkjøp av datterselskap blir ikke utlignet. Utsatt skattefordel er i selskapsregnskapet balanseført til nominell verdi.

Skatt på avgitt konsernbidrag som føres som økt kostpris på aksjer i andre selskaper, og skatt på mottatt konsernbidrag som føres direkte mot egenkapitalen, føres direkte mot skatt i balansen (føringen skjer mot betalbar skatt hvis konsernbidraget har virkning på betalbar skatt og mot utsatt skattefordel hvis konsernbidraget har virkning på utsatt skattefordel).

Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet etter den indirekte metoden. Kontanter og kontantekvivalenter omfatter kontanter, bankinnskudd og andre kortsiktige, likvide plasseringer som umiddelbart og med uvesentlig kursrisiko kan konverteres til kjente kontantbeløp og med forfallsdato kortere enn tre måneder fra anskaffelsesdato.

Note 2 Pensjoner

Selskapet har hatt en kollektiv lukket foretakspensjonsordning som omfattet 7 aktive og 106 pensjonister og oppsatte rettigheter. Ordningen har gitt rett til definerte fremtidige ytelser. Disse er i hovedsak avhengig av antall opptjeningsår, lønnsnivå ved oppnådd pensjonsalder og størrelsen på ytelsene fra folketrygden. Forpliktelsene er dekket gjennom et forsikrings-selskap. Denne ordningen er avsluttet pr. 31.10.2016 og alle ansatte er overført til kollektiv innskuddsordning. Ved opphør av ordningen pr. 31.10.2016 fremkom det restmidler på tkr. 4.287 som er overført innskuddsfond (Balanseført). Effekten av dette er inkludert i "Avvikling Ytelsesordning".

Selskapet har en kollektiv innskuddsordning med 9 aktive frem til 31.10.2016 og 16 aktive fra 31.10.2016 til 31.12.2016. Pensjonsordningene tilfredsstiller kravene etter lov om obligatorisk tjenestepensjon.

Tusen kroner	2016	2015
<i>Offentlig foretakspensjonsordning (lukket)</i>		
<i>Resultatregnskapet</i>		
Årets pensjonsopptjening	464	490
Rentekostnad	28	1 515
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	-	-1 836
Avvikling ytelsesordning (-inntekt)	-3 566	-
Administrasjonskostnader	323	388
Resultatførte estimatendringer	-	2 657
Periodisert arbeidsgiveravgift	133	78
Innskuddspensjon inkl aga	504	262
Premie AFP inkl aga	180	180
Sum pensjonskostnad (-inntekt)	-1 934	3 734

<i>Balansen</i>		
Innskuddsfond	4 287	
Beregnete pensjonsforpliktelser 31.12.	-	-63 823
Pensjonsmidler til markedsverdi 31.12	-	58 169
Innskuddsfond / Netto pensjonsforpliktelse 31.12	4 287	-5 654
Periodisert arbeidsgiveravgift	-	-797
Ikke resultatførte estimatendringer	-	26 458
Innskuddsfond / Netto pensjonsmidler 31.12.	4 287	20 007

Økonomiske og demografiske forutsetninger som er lagt til grunn for avvikling foretaksordning

Diskonteringsrente	2,42 %	2,70 %
Forventet avkastning	2,42 %	3,30 %
Lønnsregulering	2,25 %	2,50 %
G-regulering	2,00 %	2,25 %
Pensjonsregulering	1,25 %	1,50 %
Arbeidsgiveravgiftsats	14,10 %	14,10 %
Levealdertariff	K2013 BE	K2013 BE
Turnover før 40 år	4,40 %	4,40 %

Estimatendringer og avvik er amortisert over forventet gjenværende opptjeningsstid i den grad de overstiger 10 % av den største av pensjonsforpliktelsene og pensjonsmidlene (korridor). Planendring er amortisert over forventet gjenværende opptjeningsstid (ikke korridorløsning).

Note 3 Personalkostnader

Tusen kroner	2016	2015
Lønninger	15 206	10 898
Arbeidsgiveravgift	2 528	1 971
Pensjonskostnader (inntekt)	-1 665	3 247
Andre ytelser	711	405
Sum	16 780	16 521

Antall årsverk pr 31.12 17 13

Ved opphør eller endring av ansettelsesforholdet for adm. direktør gjelder de normale regler etter arbeidsmiljøloven. Ingen ansatte har lån i selskapet. Det er ikke gitt lån/sikkerhetsstillelse til styreleder eller andre nærstående parter. Det er ingen enkeltlån eller sikkerhetsstillelser som utgjør mer enn 5 % av selskapets egenkapital. Resultatlønn utbetales i henhold til på forhånd inngåtte avtaler. Det er inngått avtaler med daglig leder og andre ledende ansatte. Resultatlønnen er knyttet til konsernresultat. Når det gjelder ytelser til ledende ansatte og godtgjørelser til styret i Fredrikstad Energi AS, vises til note 9 i konsernregnskapet.

Note 4 Honorar til revisor

Tusen kroner	2016	2015
Lovpålagt revisjon	390	350
Skatterådgivning	-	-
Andre tjenester utenom revisjon	16	43
Sum	406	393

Note 5 Driftsmidler

Tusen kroner	Tomt	Inventar og IT utstyr	Sum
Anskaffelseskost 31.12.2015	1 143	25 562	26 705
Tilgang driftsmidler	0	9 570	9 570
Avgang driftsmidler	-	-	-
Anskaffelseskost 31.12.2016	1 143	35 132	36 275
Akkumulerte avskrivninger 31.12.2016	-	-15 616	-15 616
Bokført verdi 31.12.2016	1 143	19 516	20 659
Årets avskrivninger	-	3 884	3 884
Forventet økonomisk levetid		3-15	3-15

Selskapet leier administrasjonsbygg i Fredrikstad. Leiekontrakten løper til 2026. Leie i 2016 var 8,5 mill. Hoveddelen av dette er fremleid til andre virksomheter i og utenfor konsernet. For ikke utleid areale er det avsatt tkr. 10.000 i regnskapet pr. 31.12.2016

Note 6 Aksjer i datterselskaper

Tusen kroner	Forretnings kontor	Eierandel	Egenkap.	Årsresultat	Balanseført verdi
Røyken Energiverk AS	Røyken	100 %	100	1 759	17 456
Norgesnett Holding AS	Fredrikstad	100 %	385	-3 111	3 500
Fredrikstad Energi Marked AS	Fredrikstad	100 %	4 057	-63	4 120
MAIK AS	Fredrikstad	100 %	8 069	7 447	9 640
FEAS Bredbånd AS	Fredrikstad	100 %	4 182	-328	5 570
Sum			16 793	5 704	40 286

Det er foretatt reduksjon i balanseførte verdier med den del av mottatt utbytte og konsernbidrag (etter skatt) fra datterselskap som henføres til perioden før vår eierperiode. Videre er avgitt konsernbidrag (etter skatt) til datterselskap tillagt aksjeverdien for de respektive selskap. Tall for egenkapital og årsresultat for datterselskapene er 2016 tall. I 2016 solgte Fredrikstad Energi AS aksjene i Norgesnett AS til Norgesnett Holding AS og aksjene i Askøy Energi AS og Follo Energi AS til Fredrikstad Energi Marked AS til bokført verdi.

Note 7 Aksjer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert selskap

Tusen kroner	Forretnings kontor	Eierandel	Balanseført verdi
<i>Tilknyttede selskaper</i>			
Værste AS	Fredrikstad	29,58 %	60 643
Norsk Enøk og Energi AS	Drammen	24,20 %	-
Fredrikstad Fjernvarme AS	Fredrikstad	32,50 %	13 710
E2U Systems AS (Stiftet i 2016)	Fredrikstad	33,30 %	2 000
Sum tilknyttede selskap			76 353
<i>Felleskontrollert selskap</i>			
Nettpartner Holding AS	Ås	60,00 %	160 260

Nettpartner Holding AS er behandlet som felleskontrollert virksomhet på grunn av inngått aksjonæravtale. Informasjon om resultat og egenkapital er gitt i note 15 i konsernregnskapet. Aksjene i Norsk Enøk og Energi AS er nedskrevet med TNOK 3.480 til kr. 0 pr 31.12.2016

Note 8 Bankinnskudd og trekkrettigheter

Tusen kroner	2016	2015
<i>Bundne bankinnskudd</i>		
Skattetrekkmidler	1 001	879
<i>Trekkrettigheter</i>		
Trekkfasilitet	300 000	-
Kassekreditt i konsernkontoordning	100 000	25 000

Fredrikstad Energi AS har en konsernkontoordning for konsernet i Nordea. Fredrikstad Energi AS er A-konto innehaver. Pr 31.12.2016 er det fordringer knyttet til ordningen på 210.030 og gjeld på 11.682, som er klassifisert som konsernmellomværende.

Det er ikke trekk på kassekreditt pr. 31.12.2016. Kassakredittramme er økt til 100 mill. i begynnelsen av 2016. Videre er det i 2016 etablert en trekkfasilitet på 300 mill. Det er pr. 31.12.2016 trukket 100 mill på denne fasiliteten.

Note 9 Langsiktige fordringer

Tusen kroner	2016	2015
<i>Fordringer som forfaller om senere enn 1 år</i>		
Lån til datterselskap - Norgesnett Holding AS	1 103 000	-
Lån til datterselskap - Fredrikstad Energi Marked AS	14 010	-
Lån til datterselskap - Follo Nett AS	-	187 102
Sum fordringer datterselskaper	1 117 010	187 102
Lån til Felleskontrollert selskap - Nettpartner Holding AS	57 861	39 399
Lån til tilknyttet selskap – Værste AS	8 771	8 771
Sum fordringer felleskontrollert og tilkn. Selskap	66 632	48 170

Lån til felleskontrollert selskap er et ansvarlig lån renteberegnes med rente 3mnd Nibor + 3%. Lån til tilknyttet selskap er et ansvarlig lån som renteberegnes med 3 mnd Nibor + 5%. Lån til datterselskap ble i forbindelse med fusjon av våre 3 nettselskaper motregnet mot langsiktig lån. Nye lån i forbindelse med salg av aksjer fra Fredrikstad Energi AS til hhv Norgesnett Holding AS og Fredrikstad Energi Marked AS renteberegnes med 3 mnd Nibor + 5%.

Note 10 Rentebærende gjeld

Tusen kroner	Forfall	2016	2015
Trukket på trekkfasilitet	03/2017	100 000	
Obligasjonslån	10/2017	73 000	400 000
Obligasjonslån	10/2019	300 000	300 000
Obligasjonslån	12/2022	100 000	100 000
Obligasjonslån	16/2019	250 000	-
Obligasjonslån	16/2021	400 000	-
Fondsforetaksobligasjon	12/2114	200 000	200 000
Sum langsiktig ekstern finansiering		1 423 000	1 000 000
Langsiktig lån Norgesnett AS		187 898	375 000
Sertifikatlån	02/2016	-	100 000
Kortsiktig aksjekjøpsfinansiering	01/2016	-	115 000
Sum kortsiktig ekstern finansiering		-	215 000

Finansiering og renterisiko

Selskapet refinansierte deler av sin langsiktige opplåning mot slutten av 2016. Det ble etablert 2 nye obligasjonslån med varighet fra 2,5 til 5 år. Disse er i 2017 blitt notert på Oslo Børs.

I desember 2015 ble det i forbindelse med kjøp av 35% av aksjene i Fredrikstad Nett AS (Nå Norgesnett AS) etablert et fondsforetaksobligasjonslån på 200 millioner kroner. Dette lånet løper til desember 2114. I tillegg ble det inngått en kortsiktig kjøperkreditt på kjøpet av aksjene på 115 mill. Den er oppgjort i januar 2016 og finansiert eksternt.

Mot slutten av 2016 ble det etablert en trekkfasilitet på 300 millioner kroner. Fasiliteten har et forfall på 3 år med opsjon på to års forlengelse. Pr. 31.12.2016 er det gjennomført et trekk på 100 millioner kroner på denne på 3 måneder.

Renterisiko oppstår på kort og mellomlang sikt som et resultat av at deler av morselskapets gjeld har flytende rente. Selskapet har en sikringsstrategi for den langsiktige gjelden. Renteswapene regnes som sikringsinstrumenter i en konstantstrømsikring. Den virkelige verdien av renteswapene er ikke balanseført pr. 31.12.2016, jfr NRS (F) Finansielle eien- deler og forpliktelser A15.

Det er inngått en renteswap på MNOK 500 (flytende til fast) med forfall i 2026, og en renteswap på MNOK 200 (fast til flytende) med forfall 2019. Total mindreverdi på swapene utgjør MNOK 151,3 pr. 31.12.2016 (MNOK 161,3 pr. 31.12.2015)

Konsernets finansieringspolicy er at all vesentlig ekstern opplåning gjøres i morselskapet. Morselskapet vil yte lån eller egenkapitalfinansiering til datterselskaper etter behov. Videre er morselskapet ansvarlig for håndtering av likviditetsplasseringer i konsernet.

Det er knyttet covenants til obligasjonslånene. Kravene er knyttet til konserntall for egenkapitalandel på minst 25 %, rentedekningsgrad på minst 2,0 (minst 2,5 for fondsforetaksobligasjonen) og gjeldsgrad på maksimum 2,25.

Pr. 31.12.2016 er disse lånebetingelsene oppfylt. Det vises til egen side med nøkkeltall foran i årsrapporten.

Note 11 Aksjekapital og aksjonærinformasjon

Aksjekapitalen på 154.160 består av 15.416 aksjer á 10. Alle aksjer har like rettigheter.

Oversikt over aksjonærer 31.12.2016	Antall aksjer	Eier- /Stemmeandel
Fredrikstad kommune	7 862	51 %
Hafslund Handel Øst AS	7 554	49 %
Sum	15 416	100 %

Note 12 Egenkapital

Tusen kroner	Aksjekapital	Overkurs	Annen egenkapital	Sum
Egenkapital 31.12.2015	154 160	36 691	7 106	197 957
Prinsippendring pensjon etter skatt		-8 967	-7 106	-16 073
Korrigert egenkapital 31.12.2015	154 160	27 724	-	181 884
Årets resultat	-	-	73 082	73 082
Estimatavvik pensjon etter skatt	-	-	-1 457	-1 457
Avsatt utbytte			-20 000	-20 000
Egenkapital 31.12.2016	154 160	27 724	51 626	233 510

Note 13 Finansposter

Tusen kroner	2016	2015
<i>Finansinntekter</i>		
Renteinntekt fra konsernselskap	12 845	20 849
Utbytte	1 634	1 793
Annen renteinntekt	2 663	1 882
Sum finansinntekter	17 142	24 524
<i>Finanskostnader</i>		
Rentekostnader til konsernselskap	-6 587	-14 554
Annen rentekostnad	-73 198	-55 445
Nedskrivning aksjer tilknyttet selskap	-3 480	-
Annen finanskostnad	-671	-365
Sum finanskostnader	-83 936	-70 364

Note 14 Transaksjoner med nærstående parter

Tusen kroner	2016	2015
<i>Salg av tjenester til datterselskaper</i>		
Administrative tjenester	13 336	13 450
IKT Tjenester	7 329	7 232
Husleieinntekter	4 431	4 457
Sum	25 096	25 139
Kjøp av tjenester		
Administrative tjenester	554	524
Sum	554	524

Øvrige ytelser til nærstående ansatte er omtalt i note 3, mellomværende til nærstående er spesifisert i balansen og mellomværende finansposter er spesifisert i note 13.

Note 15 Skatter

Tusen kroner	Endring	2016	2015
<i>Beregning av utsatt skattefordel og endring i utsatt skattefordel</i>			
Midlertidige forskjeller			
Driftsmidler	-180	514	334
Innskuddsfond / Netto pensjonsmidler	15 720	4 287	20 007
Regnskapsmessig avsetning	6 000	-10 000	-4 000
Tapskonto	-53	-208	-261
Midlertidige forskjeller	21 487	-5 407	16 080
Skattemessig fremførbart underskudd	61 484	-89 691	-28 207
Netto midlertidige forskjeller	82 971	-95 098	-12 127
Utsatt skattefordel i balansen	20 743	-22 823	-3 031
<i>Grunnlag for skatter i resultatregnskap og balanse</i>			
Resultat før skatt		59 133	30 140
Permanente forskjeller		-118 732	-20 169
Grunnlag for årets skatter i resultatregnskapet		-59 599	9 971
Estimatavvik og prinsippendring pensjon		-23 373	-
Endring i midlertidige forskjeller		21 487	-880
Mottatt konsernbidrag direkte balanseført		-	16 771
Grunnlag betalbar skatt (-underskudd)		-61 484	25 862
Skattepliktig resultat (-underskudd)		-61 484	25 862
<i>Forklaring til skatter i resultatregnskapet</i>			
Skatt på konsernbidrag, direkte balanseført		-	-4 528
Skatt estimatavvik og prinsippendring pensjon		5 843	-
Endring utsatt skattefordel		-20 743	7 073
Endret utsatt skattefordel på grunn av ny skattesats		951	243
Skatter i resultatregnskapet (- inntekt)		-13 949	2 787
Betalbar skatt i balansen		0	0

Ledelseserklæring 2016

Vi erklærer etter beste overbevisning at konsernregnskapet for 2016 er utarbeidet i samsvar med IFRS som fastsatt av EU, med krav til tilleggsopplysninger som følger av regnskapsloven, samt at årsregnskapet for morselskapet for 2016 er avlagt i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk i Norge og at regnskapsopplysningene gir et rettviseende bilde av foretakets og konsernets eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet, samt at årsberetningen gir en rettviseende oversikt over utviklingen, resultatet og stillingen til foretaket og konsernet, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorene foretakene står overfor.

Fredrikstad, 27. april 2017

Terje Moland Pedersen
Styreleder

Finn-Bjørn Ruyter
Nestleder

Per Anders Opsahl
Styremedlem

Hilde Sandtnæs
Styremedlem

Erik Jansen
Styremedlem

Jan Erik Olsen
Varamedlem

Vidar Saxegård
Styremedlem

Trond Andersen
Konsernsjef

Til generalforsamlingen i Fredrikstad Energi AS

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet 2016

Konklusjon

Vi har revidert Fredrikstad Energi AS' årsregnskap som består av:

- selskapsregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2016, resultatregnskap og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- konsernregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2016, resultatregnskap, utvidet resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening:

- er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- gir det medfølgende selskapsregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til Fredrikstad Energi AS per 31. desember 2016 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapskikk i Norge.
- gir det medfølgende konsernregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet Fredrikstad Energi AS per 31. desember 2016 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forhold vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2016. Disse forholdene ble håndtert ved revisjonens utførelse og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet. Vi konkluderer ikke særskilt på disse forholdene.

Sentrale forhold ved revisjonen

Hvordan vi i vår revisjon håndterte sentrale forhold ved revisjonen

Verdsettelse av goodwill

(Se også note 12 og 13)

Pr 31 12 2016 har konsernet balanseført goodwill med TNOK 273 404. Goodwill

Vi har gjennomgått ledelsens modell og deres vurderinger for den kontantgenererende enheten hvor det er allokert goodwill. Vi fant at modellen bygger på anerkjente prinsipper.

har sammenheng med nettvirksomheten i konsernet.

Vi fokuserte på dette området på grunn av beløpets størrelse og fordi ledelsens verdivurderinger baserer seg på skjønsmessig forutsetning knyttet til blant annet framtidige kontantstrømmer og avkastningskrav.

Videre har vi utfordret ledelsens forutsetninger knyttet til framtidige kontantstrømmer ved å sammenligne disse mot langtidsprognoser for nettvirksomheten. Vi har vurdert framtidige kontantstrømmer mot tidligere år og har vurdert investeringer mot vedtatte budsjetter og vedlikeholdsplaner for virksomheten. Langsiktig vekst i modellen er sammenlignet med markedets forventning om inflasjon. Vi fant at forutsetningene var i tråd med langtidsprognosene for konsernet og markedets forventning om inflasjon.

Vi har også vurdert historisk treffsikkerhet ved å sammenligne fjorårets forutsetninger knyttet til framtidige kontantstrømmer mot hva som ble oppnådd i inneværende år. Vi fant at fjorårets forutsetninger var rimelige sammenlignet med oppnådd resultat.

Vi har sammenlignet enkeltelementene i avkastningskravet med våre egne oppfatninger og markedets forventninger. Ledelsens avkastningskrav er vurdert å være rimelig.

Pensjoner og avvikling av ytelsesordninger

(Se også note 23)

Konsernet har vedtatt med virkning for 2016 å avvikle alle ytelsesbaserte pensjonsordninger i konsernet.

Bakgrunnen for at vi har fokusert på denne hendelsen er de skjønsmessige forutsetningene som ligger til grunn for aktuarberegningene som direkte påvirker resultatføringen. Videre har avtaleverket betydning for regnskapsføringen.

For å vurdere resultateffekten av avviklingen har vi gjennomgått og forstått vedtak, utkast til avtaler og vilkår knyttet til overgang fra ytelsesordning til innskuddsordning. De regnskapsmessige løsningene som er valgt er diskutert med konsernledelsen og vurdert mot regnskapsreglene for pensjoner. Den valgte løsningen for presentasjon og klassifisering av regnskapsmessige virkninger er i tråd med regnskapsreglene.

Konsernet har innhentet beregninger fra en ekstern aktuar som viser årets pensjonskostnad, forutsetninger som inngår i beregningene og gjenværende netto pensjonsforpliktelse. Vi har avstemt beregningene mot konsernets bokføring og tilleggsopplysninger i regnskapet uten å finne vesentlige avvik.

Vi har hatt dialog med ekstern aktuar for å vurdere deres uavhengighet, deres kompetanse og beregningsmetodikken som er anvendt i deres beregninger.

Vi har vurdert demografiske og økonomiske forutsetninger som er anvendt i beregningene opp mot eksterne forventninger og funnet at de var i samsvar. Forutsetningene om lønnsnivåer, alder og medlemstid for medlemmene i ordningen og premieinnbetalinger

er avstemt mot dokumentasjon fra konsernet uten at det ble avdekket avvik av betydning.

Vi har kontrollert beregning av avkastning og rentekostnad med bruk av samme økonomiske forutsetninger som aktuar har anvendt uten å finne vesentlige avvik.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av alle opplysningene i årsrapporten, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde, for selskapsregnskapet i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge, og for konsernregnskapet i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets og konsernets evne til fortsatt drift og på tilbørlig måte opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for selskapsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for konsernregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvikle konsernet eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe realistisk alternativ til dette.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets eller konsernets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifiserer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.
- innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om det konsoliderte regnskapet. Vi er ansvarlige for å lede, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen. Vi alene er ansvarlige for vår revisjonskonklusjon.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Vi gir styret en uttalelse om at vi har etterlevd relevante etiske krav til uavhengighet, og om at vi har kommunisert og vil kommunisere med dem alle relasjoner og andre forhold som med rimelighet kan tenkes å kunne påvirke vår uavhengighet, og, der det er relevant, om tilhørende forholdsregler.

Av de sakene vi har kommunisert med styret, tar vi standpunkt til hvilke som var av størst betydning for revisjonen av årsregnskapet for den aktuelle perioden, og som derfor er sentrale forhold ved revisjonen. Vi beskriver disse sakene i revisjonsberetningen med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring av saken, eller dersom vi, i ekstremt sjeldne tilfeller, beslutter at en sak ikke skal omtales i beretningen siden de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring med rimelighet må forventes å oppveie allmennhetens interesse av at saken blir omtalt.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Sarpsborg 27. april 2017
PricewaterhouseCoopers AS

A handwritten signature in blue ink that reads 'Jan-Erik Rothe'.

Jan-Erik Rothe
Statsautorisert revisor